

544-
F442v

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE

ACTA HISTORICA
TOMUS XXVI.

HUNGARIA
SZEGED
1969

**ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATILA JÓZSEF NOMINATAE**

**ACTA HISTORICA
TOMUS XXVI.**

**CHRONICA HUNGARO-POLONICA
PARS I.
(TEXTUS CUM VARIETATE LECTIONUM)**

Ad codicum manu scriptorum fidem recensuit, praefatione notisque instruxit

BÉLA KARÁCSONYI

**SZEGED
1969**

Redegit
BÉLA KARÁCSONYI

Szerkesztette
KARÁCSONYI BÉLA

A kiadásért felelős a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja.
A kézirat nyomdába érkezett: 1967. Megjelenés: 1969. Példányszám: 470. Terjedelem: 6,6 A5 ív
Készült monó-szedéssel, íves magasnyomással az MSZ 5061 és az MSZ 5062 50 A szabványok szerint.
67-5665 — Szegedi Nyomda

PRAEFATIO

Cronica Vngarorum iuncta et mixta cum cronicis Polonorum et uita sancti Stephani e saeculo fere XIII. oriunda atque in Polònia conscripta duobus in compositionibus ad nostram pervenisse aetatem constat. Fontem utriusque primigenium legendam sancti Stephani primi regis Hungarorum (1000—1038) ab episcopo Hartvico scriptam regique Colomanno (1095—1116) dedicatam fuisse viri docti iam pridem animadverterunt.

Compositionis longioris auctor incognitus narrationi a rebus gestis Aquilae (= Attilae) regis Hunnorum, quem primum Hungarorum regem fuisse. tradit, inceptae vitam passionemque sancti Stephani ex opere Hartviciano fere ad verbum transscriptam adiungit, deinde fabula quadam ficta de Boleslao rege Polonorum, sub cuius iurisdictionem et potentiam regnum Hungariae subiunctum esset, opusculo finem facit.

Quam primam compositionem haud multo post tempore auctor quidam item ignotus — ex illa nil nisi gesta Attilae vitamque sancti Stephani excerpens, narrationem autem de rege Boleslao plane omittens — breviter retractavit, finique excerpti sui descriptionem elevationis et miraculorum sancti Stephani, quam scriptor compositionis amplioris silentio praetermiserat, ex Hartvico ipso sumptam aliquantumque contractam addidit.

Quomodo legenda sancti Stephani a Hartvico scripta compositionesque Chronicorum Hungaro—Polonicorum supra memoratae inter se cohaerent, vel quae fides codicibus manu scriptis et editionibus adhuc publicatis tribuenda esset, alio loco accuratius exponebamus.¹

Quod ad libros manu scriptos attinet, compositionem copiosiorum in quattuor codicibus aetatem tulisse compertum habeo.

1. Codex Varsovianus Zamoyskianus 28

=Z

membraneus, saeculo XIV. exeunte in Polonia descriptus, olim in Bibliotheca Zamoyskiana Varsoviensi (Biblioteka Ordinacji Zamoyskich) *Cimelia* 28 signatus, nunc in Bibliotheca Nationali Varsoviensi (Biblio-

¹ KARÁCSONYI BÉLA: *Tanulmányok a magyar—lengyel krónikáról* [=Studia ad Chronica Hungaro—Polonica spectantia], Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae, Acta Historica, tomus XVI., Szeged, 1964.

teka Narodowa) sub numero *BOZ* 28 servatus, folia 97 continens habet opera diversa historica; Chronica nostra in foliis 90^r a₁—96^v a₂₅ inveniuntur.¹

C=

2. *Codex Cracoviensis Czartoryskianus 1310*

chartaceus, altero saeculi XV. dimidio in Polonia confectus, in Bibliotheca Czartoryskiana Musei Nationalis Cracoviensis (Muzeum Narodowe w Krakowie, Zbiory Czartoryskich) sub numero *1310* servatus, de primo possessore etiam *codex Sandivogii de Czechel* nominatus, circiter 950 paginas continens habet opera varia, quorum quaedam — praesertim historica, ut et Chronica nostra — ex codice *Z* sunt transscripta. Chronica Hungaro—Polonica in paginis, quarum numeri atramento sunt signati, 349 a₄₃—359 a₂₈ leguntur.²

3. *Deperditus codex Varsovianus Krasinskianus 83*

chartaceus, saeculi XVI., olim in Bibliotheca Krasinskiana Varsoviensi (Biblioteka Ordynacji Krasieńskich) sub numero 83 servatus tempore secundi belli mundani nullo restante exemplari periit. Secundum descriptionem unicam³ Chronica nostra in folio 7^r—7^v (!!!) legebantur,⁴ ex quo perbrevia tantum excerpta fuisse plane apparet. Etiam DAVID, qui suo tempore codicem percensere potuerat, se breve solum fragmentum compositionis uberioris in codicibus *Z C* servatae invenisse scripsit.⁵

W=

4. *Codex Vratislaviensis Ossolinianus I. 818*

chartaceus, saeculi XV., in Bibliotheca Ossoliniana Vratislaviensi (Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich) sub numero *I. 818* servatus, folia 181 continens habet miscellanea (plerumque theologica). In folio, cui atramento numerus 177^v₁₋₉ est inscriptus, initium Chronicon nostrorum legitur,⁶ quod KĘTRZYŃSKI⁷ priorem partem cuiusdam „Vitae b. Stephani regis Ungrorum” esse putavit.

Compositio brevior uno tantum in codice exstare noscitur:

¹ Ibid. 13—23. — Codicem circa annum 1961 tegumento novo ex fusco corio facto praeditum esse nuper comperi, cuius tegumenti magnitudo 264×177 mm, paginarum vero 254×170 mm.

² Ibid. 23—31.

³ PUŁASKI, FRANCISZEK: *Opis 815 rękopisów Biblioteki Ord. Krasieńskich* (Biblioteka Ordynacji Krasieńskich. Muzeum Konstantego Świdzińskiego. Tomy XXIII—XXIX., Warszawa, 1915.), 78—83.

⁴ Ibid. 78.

⁵ DAVID, PIERRE: *La prétendue chronique hongaro—polonaise* (Études historiques et littéraires sur la Pologne médiévale IV., Paris, 1931.), p. 29. adnot. 2.

⁶ KARÁCSONYI 32—33.

⁷ KĘTRZYŃSKI, WOJCIECH: *Katalog rękopisów Biblioteki Zakładu Nar. im. Ossolińskich* (Catalogus codicum manuscriptorum Bibliothecae Ossolinianae Leopoliensis) III., Lwów, 1898., 269—270.

est chartaceus, saeculi XV., probabiliter ex Polonia oriundus, qui ibidem ac codex W, sub numero autem II. 1944 servatur folia 433 continens. Inscribitur „*Passionale*”; habet legendas sanctorum, etiam nonnullorum Hungarorum (Elisabethae, Stephani, Emerici). Textus noster in foliis 371^r a₄₂—375^r b₂₈ invenitur.¹

Nunc ad editiones breviter explicandas veniamus.

Chronica Hungaro—Polonica, quantum scio, decies imprimata sunt: compositio maior in octo editionibus (cf. 1—8.), minor vero bis (9—10.) in lucem prodiiit.

1. [KOWNACKI, HIPOLIT:] *Kronika węgierska na początku wieku XII. Kronika czeska na początku wieku XI.* [=Chronica Hungaro—Polonica saeculi XII. ineuntis. Chronica Bohemica saeculi XI. ineuntis], Warszawa, 1823., 1—90.

= KOWNACKI

KOWNACKI in edendo textu codicis C exemplari quodam manu scripto usus est, quod JOACHIM LELEWEL anno 1811 confecerat. Auctorem operis Hartvicum fuisse putans praefationem legendae sancti Stephani ab Hartvico conscriptae Chronicis nostris praeposuit.² Quae editio, licet mendis scateat,³ tamen ob interpretationem Polonicam textui additam laudanda est.

- 2—3. ENDLICHER, STEPHANUS LADISLAUS: *Rerum Hungaricarum Monumenta Arpadiana*, Sangalli, 1849. et anastatice rursus edita Lipsiae, 1931., 60—82.

= ENDLICHER

ENDLICHER nullum codicem Chronicorum nostrorum perscrutatus est: textum, quem KOWNACKI publicaverat, mutata paulisper orthographia novisque erratis typographicis admissis iterum edidit.⁴

- 4—5. BIEŁOWSKI, AUGUST: *Pomniki Dziejowe Polski (Monumenta Poloniae Historica)* I., Lwów, 1864. et anastatice reimpressa, Warszawa, 1960., 495—515.
Textum recensuit STANISŁAW PILAT.

= PILAT

PILAT in Chronicis Hungaro—Polonicis critica ratione edendis codicem C potissimum sequitur, quem ex codice Z exscriptum esse penitus ignorat, ideoque textum meliorem exhibere opinatur. Neutri tamen librorum manu scriptorum summam fidem tribuendam esse ratus

¹ Librum manu scriptum accuratius descripsimus (KARÁCSONYI 33—39.), et demonstravimus hunc codicem neque ex Z, neque ex C exscriptum esse.

² De hac re vide infra 9₂₀₋₂₆.

³ Censura editionis: KARÁCSONYI 41—44.

⁴ Ibid. 45.

lectiones traditas saepe in apparatus relegat, in textu vero restituendo coniecturas amplectitur. Nonnumquam evenit, ut errata, quae KOWNACKI vel ENDLICHER admiserit, PILAT quoque codicibus neglectis recipiat, quin etiam ea cuidam codici mendis illis vacuo false attribuat. Quare id fecerit, nescio. Fortasse exemplaribus codicum ab operis sociis descriptis usus est, quorum fidem suspectam testimoniis editionum priorum accommodare voluit.¹

FLORIANUS =

6. FLORIANUS, M[ATTHIAS]: *Vita Sanctorum Stephani regis et Emerici ducis (Historiae Hungaricae Fontes Domestici. Pars prima: Scriptores [vol. I.], Quinque-Ecclesiis, 1881., 70—79.*

FLORIANUS codices inspicere supersedit. Plerumque STANISLAUM PILAT, nonnumquam STEPHANUM LADISLAUM ENDLICHER secutus excerpta quaedam ex compositione longiore Chronicorum Hungaro—Polonicorum ad vitam sancti Stephani spectantia excudenda curavit.²

GOMBOS =

7. GOMBOS, ALBINUS FRANCISCUS: *Catalogus Fontium Historiae Hungaricae I.*, Budapestini, MCMXXXVII., 563—574.

GOMBOS corpus fontium ex operibus prelo impressis composuit. Quamquam nonnullas Chronicorum nostrorum editiones enumeravit, solo *Monumentorum Poloniae Historicorum* textu usus est, quem novis mendis additis corrupit.³

DEÉR =

8. SZENTPÉTERY, EMERICUS: *Scriptores Rerum Hungaricarum II.*, Budapestini, MCMXXXVIII., 299—320. Textum recensuit IOSEPHUS DEÉR.

DEÉR codicem Z secutus, lectiones vero codicis C in apparatu critico proferens ceteros libros manu scriptos (item compositionem breviorē) neglexit. Quod valde dolendum est. Ille enim editor fuit ultimus, qui varias lectiones codicis Varsoviani Krasinskiāni, antequam hic liber manu scriptus periret, exscribere potuisset. Etiam inconstantiae, quae dicuntur orthographicae, neglectus notarum marginalium, errata typographica et falsae lectiones in hac editione reprehendi possunt. Quibus mendis facile adducimur, ut editorem photocopiis tantum codicum usum esse putemus. Ex editionibus DEÉR ea nisis est praecipue, quam STANISLAUS PILAT confecerat. Partes Chronicorum ex legenda Hartviciana exscriptas litteris latius dispositis perspicuas reddidit, quo commoditati lectorum consuluit.⁴

¹ Ibid. 46—49.

² Ibid. 49—51.

³ Ibid. 52—53.

⁴ Ibid. 53—56.

9—10. KĘTRZYŃSKI, WOJCIECH: *O kronice węgiersko—polskiej (Vita sancti Stephani, regis Ungariae, Ungarico—Polona)*. Rozprawy Akademii Umiejętności w Krakowie, Wydział Historyczno—filozoficzny. Seria II, tom IX. (=XXXIV.), Kraków, 1897., 365—373.; separatum, Kraków, 1897., 11—19.

=KĘTRZYŃSKI

KĘTRZYŃSKI cum compositionem breviorē ex codice **O** publici iuris faceret, etiam textum ampliorem legendamque Hartvicianam semper ante oculos habuit, horumque lectiones nonnumquam praetulit lectionibus ipsius codicis **O**, cuius vocabula persaepe in apparatu, vel ne ibi quidem inveniuntur. Rasuras emendationesque librarii praeteriit. Nonnullae coniecturae correctionesque in hac editione nihilominus magni aestimandae sunt.¹ — Separato usi sumus.

Restat, ut pauca de ratione editionis nostrae proponantur.

Compositionem maiorem ex codice **Z** sumptam in columna laeva collocavimus, breviorē vero ex codice **O** in dextera. Ubi duae compositiones congruerunt, textus earum communis in media columna legitur. Si quaedam partes pluribus in codicibus insunt, semper codicem **Z** sequentes varias lectiones ceterorum codicum subscripsimus.

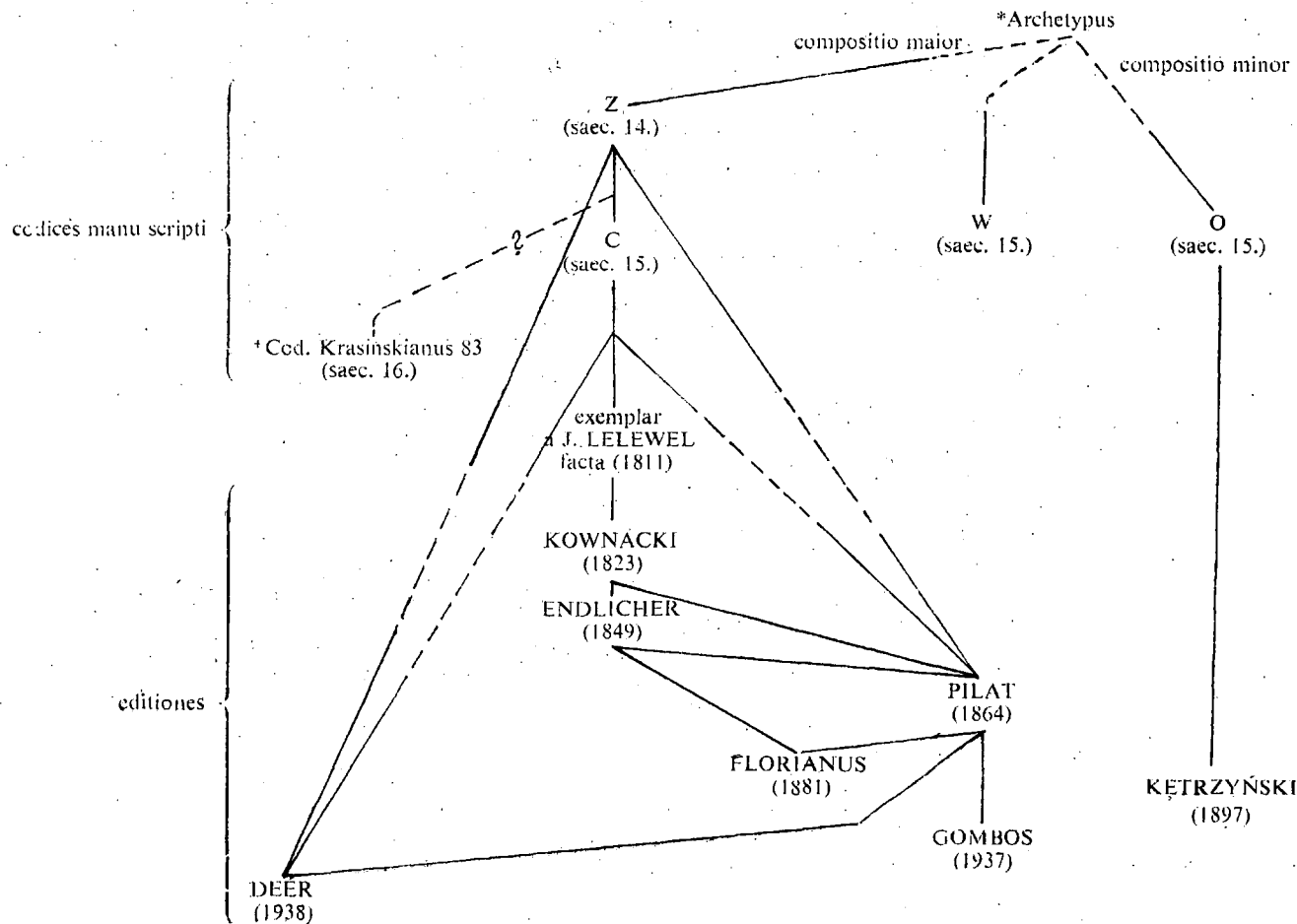
Locos cum litteris divinis concordantes (quibus colligendis LADISLAUS SZEKFŰ nobis gratissimum fecit) inclinatis litterarum formis, vocabula vero ex quovis codice Hartviciano exscripta minoribus litteris excudi curavimus fontibus margini ascriptis. Litterae rubrae codicis **Z** litteris pinguioribus significantur. Singula capita ipsi numeris notavimus, et aequae ac alia additamenta nostra, angulatis uncis inclusimus. Coniecturas correctionesque et nostras et virorum doctorum, qui Chronicis Hungaro—Polonicis studuerant, in apparatu dedimus, ubi editiones supra sub numeris **1—10**. laudatas nomine recensentis, paginas numeris maioribus, versus vero minoribus signavimus. Inter coniecturas memoravimus etiam lectiones, quae in codicibus non inveniuntur, ab editoribus vero tacite textui insertae erant. Quae de scribis diversis codicum (velut **Z**, **Z**¹, **Z**^{2mg}) exponimus, ad paginas solum pertinent, in quibus Chronica nostra leguntur; de ceteris partibus librorum manu scriptorum referre nostrum non est.

In rebus orthographicis codices ad litteram expressimus, interpunctio autem tota nostra est. Scribae enim illius temporis notis distinguendi saepenumero ideo tantum usi erant, quo facilius animum lectoris ad verba consonantia vel cursus clausularum verterent. Editiones magna varietate orthographiae inter se differunt, quam nisi de nominibus propriis agitur, apparatui apponere praetermittimus; negligimus etiam nomina, quae saepissime occurrunt, velut *Ungaria—Hungaria, Ungari—Hungari* etc.

Commentaria, interpretationes et indices separatim edere volumus.

Signa et compendia scripturae in edendo textu adhibita in fine voluminis (p. 75.) leguntur.

¹ Ibid. 51—52.

|| Z (C)

|| W

|| O

|| Z fol. 90^r a₁
|| C p. 349 a₄₃
|| W fol. 177^v₁
|| O fol. 371^r a₄₂

[1.] Incipit Cronica Vngarorum iuncta et mixta cum cronis polonorum et uita sancti stephani Incipit uita beati Stephani Regis Vngarorum Vita sancti stephani regis vngarie

Z (C W)

Cf. Hartv. BARTONIEK 402₁₁₋₁₇
Cf. Iac. 1, 17.
C p. 349 a || b

Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est || descendens a patre luminum. Huius patris datum optimum post passionem et gloriosam resurrectionem et ascensionem domini nostri iesu christi in omnes regiones large proueniens, qui omnes homines uult saluos fieri, ad orientalem regionem vngarorum usque diffusum est, quos iesus christus, qui est deus omnipotens, non in propria regione, in aliena, que sclauonia nominatur, post multos labores et erumpnas ad fidem catholicam ||

Cf. I. Tim. 2, 4.

Cf. Apoc. 15, 3.
Desinit W
(fol. 177^v) ||

1 Incipit Z] anno domini M^oCCCLXXI^o wladislaus filius kazimiri primogenitus regis polonie receptus est per ipsos bochemos in [bochemie] regem bochemie eodem anno coronatus add. in margine superiore Z^{2mg}; Aquila add. super numero M^oCCCLXXI^o Z^{3mg} * Cronica Z: om. C * 2 Vngarorum Z: vngarorum C * 5 stephani Z: Stephani C; post hoc uocabulum KOWNACKI 2₄₋₄₈ et ENDLICHER 60₆₋₂₈ dedicationem legendae sancti Stephani regis (1000—1038) ab episcopo Hartuico conscriptae Colomannoque regi Hungariae (1095—1116) dicatam inserunt, non autem ex codicibus Hartuici fide dignis, sed ex editione SCHWANDTNERI (Scriptores Rerum Hungaricarum veteres, ac genuini I., Vindobonae, MDCCXLVI., 413₁₇—414.), qui textu SURII ad suae aetatis morem composito usus est, cf. KARÁCSONYI p. 44. adnot. 128. * 7 Huius Z C: huius W * 8—9 resurrectionem Z W: resurrectionem C * 9 et ascensionem Z C: nec non et ascensionem W * 10 large Z C: bis W * proueniens Z W: proueniens C * qui codd.] quia Hartv. BARTONIEK 402₁₄ * 11 uult Z: uult C W * orientalem Z W: orientalem C * 12 vngarorum Z: Vngarorum C W * diffusum Z: diffusum C W * 13 omnipotens codd.: optimus KOWNACKI 4₁₉, ENDLICHER 61₃ * propria Z C: sua W * 14 in aliena Z C: sed in aliena W * sclauonia codd.: Sclauiana KOWNACKI 4₂₀; Sclauiana ENDLICHER 61₉; Sclauonia cett.

Z (C)

mirabili sua prouiden-
cia uocare dignatus est.

Cf. Act. 18, 2.

Cf. I. Reg. 10, 2.

Cf. Gen. 7, 21.

Cf. Iudith 1, 7.

Cf. Deut. 28, 25.

Cf. Iudith 2, 3.

Cf. Lucae 2, 1.

Cf. Esther 3, 14.

Cum autem rex eo-
rum, qui *aquila* proprio
nomine nuncupabatur,
esset locupletatus ar-
gento *et auro et gem-
mis preciosis* homi-
numque et *animalium*,
uolucrum et *bestiarum*
siluestrium maxima
multitudinē ita, ut de-
licie mundi ex omni
parte ei affluerent, *Ex-
altatum est et eleuatum*
cor eius, et decreuit in
animo suo, ut *omnia*
regna terrarum et om-
nes naciones confrin-
geret, et *suo imperio*
subiugaret. *Exijt edic-
tum* ab ipso, ut *omnes*
prouincie, super quas
timor eius erat, abbel-
lum [*sic!*] ualidum pa-
rati et armati [*sic!*] con-
gregarentur. Q(ui) cum
conuenissent, et innu-
merabiles campos
operuissent, elegit C
acies de uiris probissi-
mis et *ad bella promptis-
simis* a nemine consili-
um disquirens, ne quis
sibi oppigriciam [*sic!*]

Cf. Iudic. 20, 46.

1—2 prouidencia uocare Z: prouidencia vocare C * 3 Cum autem C]
Aquila || rex || primus || hungallrie add. C^{2mg}, quae vocabula PILAT 495 a₁₈ et GOMBOS
564₃ pro titulo praeposuerunt * 5 nuncupabatur Z: nuncupabatur C *
10 uolucrum Z: volucrum C * 19—20 confringeret codd.: consurgeret [*sic!*] 40
KOWNACKI 6₁₀, ENDLICHER 61₁₈ * 23 prouincie Z: provincie C; naciones
[*sic!*] KOWNACKI 6₁₂, PILAT 495 b₇; naciones ENDLICHER 61₁₉₋₂₀ * 24—
—25 abbellum Z: ad bellum C edd. * 25 ualidum Z: validum C * 27 Q(ui)
codd.: quod KOWNACKI 6₁₄, ENDLICHER 61₂₁; quae PILAT 495 b₉, GOMBOS 564₉ *
28 conuenissent Z: conuenissent C * 30 operuissent codd.: onerassent [*sic!*] 45
KOWNACKI 6₁₅₋₁₆, ENDLICHER 61₂₂ * C codd.: om. KOWNACKI 6₁₆, ENDLI-
CHER 61₂₂ * 31 uiris Z: uiris C * 31—32 probissimis Z: pronissimis C;
strenuissimis [*sic!*] KOWNACKI 6₁₆, ENDLICHER 61₂₂₋₂₃ * 35 oppigriciam codd.:
oppigratia [*sic!*] KOWNACKI 6₁₈; ob pigriciam corr. ENDLICHER 61₂₄; ob pigritiam
cett.

Z (C)

uel amore possessio-
 num uel dolore uxoris
 aut puerorum suorum
 dis(s)uaderet, sed cum
 5 probitate corporis sui
 et cordis constancia ||
 consilium iniens contra
 lithuam acies mouit,
 quos statim oppressit,
 10 *et omnem terram uasta-*
uit. Quibus subiectis
 scociam, ubi sanctus
 Brandanus requiescit,
 intrauit, et sue potencie
 15 subpeditauit. Inde uero
 daciam [*sic!*] ingredi-
 ens cum ipsis conflic-
 tum habuit, quibus *ter-*
ga uertentibus multos
 0 *occidit*, reliquos sue
 dominacioni subdidit.
 Congregatis autem ca-
 rinis in daciam [*sic!*] ma-
 re ascendit, et ubi flu-
 25 uius, qui Renus dici-
 tur, mare intrat, per re-
 num erectis remis theu-
 toniam ingressus est;
 ad Coloniam ciuitatem
 30 egregiam ueniens *tento-*
ria fixit. [*Tu autem...*]

Z fol. 90^r a || b

Cf. Ier. 4, 20.

Cf. Ex. 23, 27.

Cf. Ex. 19, 2.
Cf. Ps. 40, 11.

- 2 uxoris Z: vxoris C * 4 disuaderet Z: disuaderet C atque DEÉR 301₂;
 dissuaderet *edd. cett.* * 8 lithuam Z: litwani[[a]] C, *quod vocabulum ultima*
littera deleta in litwam est emendatum; Litivan *leg. in C* DEÉR 301₃₇ *
 35 9 oppressit Z: oppresit C * 10—11 uastauit Z: vastauit C * 12 sco-
 ciam *codd.*: Scutiam KOWNACKI 8₂₋₃; Scuciam ENDLICHER 61₂₈; Scotiam *cett.* *
 ubi Z: vbi C * 13 Brandanus Z: brandanus C * 15 uero Z: uero C *
 16 daciam *codd.*: auctorem cogitauisse de Dania recte opinatur DEÉR 301₃₉ *
 19 uertentibus Z: vertentibus C * 22—23 carinis Z: karinis C *
 40 24 ubi Z: vbi C * 25 Renus Z: renus C * 27 erectis *codd.*: exectis
 KOWNACKI 8₁₁, ENDLICHER 62₂ * 29 ad Z: Ad C; et ad ENDLICHER 62₃ *
 30 ueniens Z: ueniens C * 30—31 tentoria C] *ante vocabulum ras. 3 litt.* *
 31 [*Tu autem*] Z: *litura rubra del. Z^{rubr}; om. C*

Z (C)

[2.] De occisione XI virginum milium ||

Cp. 349 b || 350 a

Mox illi contra occurrunt XI milia sanctarum uirginum uisitationis liminibus sanctorum apostolorum petri et pauli de roma ueniencium, quas cum uidissent, perterriti sunt custodes, et celeriter nunciant regi, quia nondum eos aliquis perturbauerat, postquam almaniam intrauerat. Rex et acies subito territi contra uirgines christi exierunt, et eas cedere ceperunt. Cum autem fere omnes cese fuissent, et rex ipse ad uirginem christi vrsulam a(p)propinquasset, et eam intuitus fuisset, et quod uirgo et non uir esset, cognouisset, dixit ad eam: „O si ad nostram regiam magnificenciam tam tua nobilis uirginitas nuncium direxisset, et nobis tuum gloriosum aduentum signifi-

Cf. II. Sam. 17, 21.

Cf. Gen. 24, 23.

Cf. Esther 1, 7.

Cf. Ios. 6, 17.

5—6 uirginum uisitationis Z: uirginum uisitationis C * 8 de roma *codd.*: de Verona [*sic!*] KOWNACKI 8₁₈; de Uerona ENDLICHER 62, * 8—9 ueniencium Z: ueniencium C * 9—10 uidissent Z: uidissent C * 12—13 quia nondum Z: quia nondum C * 14—15 almaniam *codd.*: allemaniam KOWNACKI 10₄; Allemaniam ENDLICHER 62₉₋₁₀; Allmaniam PILAT 496 a₁₅, GOMBOS 564₂₆; Almaniam DEÉR 301₁₇ * 15—16 intrauerat. Rex et acies *edd.*: intrauerat rex. Et acies Z; intrauerat rex. et acies C; *has lectiones codicum approbare non potuimus, cum acies subito territi a praeceptis congruentiae abhorreret; intraverant conti.* DEÉR 301₃₆ * 17 uirgines Z: uirgines C * 22 ipse Z: Ipse C * uirginem Z: uirginem C * 22—23 christi *codd.*: christianam KOWNACKI 10₈, ENDLICHER 62₁₂₋₁₃, PILAT 496 a₁₈₋₁₉, GOMBOS 564₂₈; Christus *leg. in C* PILAT 496₃₃ * 23—24 aporpinquasset *codd.*: apporpinquasset *corr. edd.* * 25—26 uirgo Z: uirgo C * 30—31 uirginitas Z: uirginitas C * 33 aduentum Z: aduentum C

Z (C)

casset, nunquam no-
strorum militum feroci-
tas tuas acies occidis-
set. Vnde quia hoc per
5 ignoranciam factum
est, noli de tuis colle-
gijs tritari, sed ma-
gis consolare, quia mi-
chi copulaberis, et re-
gina omnium regno-
rum eris." Cui respon-
dens beata ursula dixit:
„Inique canis fe||rox
et audax, ego regi celo-
rum copulata sum, te
15 autem, qui ut draco ini-
qu(u)s uoras christia-
nos, ut dyabolum de-
spicio." Q(uod) cum ui-
tuperatum coram exer-
citu suo se cognouisset,
rex iratus uehementer
decollari eam precepit
cum reliquis uirginibus
0 suis.

Vna autem, cui no-
men erat Cordula, inter
funera uiua latitabat.
Cum autem media nox
esset, descendit iesus
30 christus cum luce clara
et angelis canentibus,
et deportauit animam
sancte ursule et ani-

Cf. Act. 3, 17.

Cf. Gen. 29, 34.

Cf. Matth. 3, 15.

Z fol. 90^r b || 90^v a

Cf. Apoc. 12,
4—9.

1 nunquam Z: numquam C * 1—2 nostrorum codd.: nostrum [sic!] KOWNACKI 10₁₅, ENDLICHER 62₁₇; meorum leg. in C PILAT 496₃₃ et DEÉR 301₃₈ * 6—7 collegijs codd.: collegis corr. KOWNACKI 10₁₇₋₁₈, ENDLICHER 62₁₉, PILAT 496 a₂₆₋₂₇, GOMBOS 564₃₃; collegijs DEÉR 301₂₅ * 8 consolare codd.: consolari [sic!] ENDLICHER 62₁₉ * 12 ursula Z: vrsula C * 13 Inique Z: inique C * 14—15 celorum codd.: Coesaris [sic!] KOWNACKI 10₂₂; Cesari ENDLICHER 62₂₂ * 16 ut codd.: est. [sic!] KOWNACKI 10₂₃, ENDLICHER 62₂₂ * 16—17 iniquus codd.: iniquus corr. edd. * 17 uoras codd.: vorans KOWNACKI 10₂₃₋₂₄, idem leg. in Z PILAT 496₃₄; uorans ENDLICHER 62₂₂ * 19 Q(uod) codd.: qui leg. in C PILAT 496₃₄ et DEÉR 301₃₈ * 19—20 uituperatum Z: vituperatum C * 22 uehementer Z: uehementer C * 23 decollari Z: decolari C * precepit codd.: percepit KOWNACKI 12₂, ENDLICHER 62₂₅ * 24 reliquis codd.: relinquis [sic!] DEÉR 301₃₁ * uirginibus Z: uirginibus C * 27 Cordula Z: cordula C * 34 ursule Z: vrsule C

Cf. *Matth.* 4, 17.

Cf. *Iudic.* 19,
27—28.

Cf. *II. Sam.* 16, 9.
Cf. *Ps.* 40, 11.

mas sanctarum uirgi-
num ad *regna celorum*.
Quod cum uidisset
sancta cordula, lacri-
mari cepit amarissi-
me, quod sodales suas
dereliquisset. *Mane au-*
tem facto statim sur-
rexit, et per funera de-
ambulare cepit. Quod
cum uidisset quidam
paganus, gladio *caput*
eius amputauit. [*Tu*
autem...]

[3.] De uictoria At- yle regis

C p. 350 a || b

O fol. 371' a || b

Cf. *Judith* 1, 1—3.

Mouit autem de co-
lonia tentoria sua in
austriam, et ibi pugna-
uit cum rege theutonie.
Quo deuicto || apuliam
ingressus est, ibi cum
francigenis et norman-
dis pugnam habuit, et
eos deuincens sue mag-
nitudini subiugauit.
Post h(ec) montes per-
transiens lombordiam
[sic!] planam terram
inueniens ciuitatibus
multis repletam, muris
ornatam, *turribus altis-*

Cum senuisset rex
atyla famosus victor
terrarum [cf. *infra*
20₁₅₋₁₈] Scocie, dacie,
austrie, vndecimque
virginum milibus in
colonia cesis, francige-
nis quoque et iormanis
[sic!] || sue magnitudi-
ni subiugatis terraque

lambardie [sic!]

1—2 uirginum Z: uirginum C * 3 uidisset Z: uidisset [quidam paganus
gladio caput eius] C * 4—5 lacrimari *codd.*: lacrimare DEER 302₂ *
11 uidisset Z: uidisset C * 13—14 [Tu autem] Z: *litura rubra del.* Zrubr;
om. C * 15 uictoria Z: victoria C * 15—16 Atyle Z C: Aquilae
KOWNACKI 12₁₆; Aquile ENDLICHER 63₁ * 17—18 colonia Z: Colonia C *
18 in Z: ad C * 19 austriam Z C: *auctorem cogitauisse de Austrasia opinantur*
KOWNACKI 11₂₂, PILAT 496₃₇ et GOMBOS 564₄₆ * 20 theutonie Z C: Theuto-
nico KOWNACKI 12₁₉, ENDLICHER 63₂₋₃ * 21 apuliam Z: Apuliam C *
24 iormanis O: *Normanis corr.* KĘTRZYŃSKI 11₁₃ * 25 deuincens Z: devincens
C * 27 h(ec) Z C: hoc KOWNACKI 12₂₂, ENDLICHER 63₅, DEER 302₁₀, *idem*
leg. in Z PILAT 496₃₄ * 28 lombordiam Z C: Lombardiam *edd.* * lam-
bardie O: Lombardie *corr.* KĘTRZYŃSKI 11₁₄ * 30 inueniens Z: inueniens
C * 31 muris Z C: muribus [sic!] KOWNACKI 12₂₅, ENDLICHER 63₇

Z (C)

Z (C O)

O

simis decoratam, *Terram* [sic!] uastauit, muros

dissipauit, turres confregit. Pro iniquitate autem tali *plaga dei* appellatus est.

Totum

autem

mundum peragraré uolens et romanum imperium sibi usurpare cupiens.

romam exercitum suum mouit, et armatus feroci animo procedebat. Cui in prima statione nocturni sui, cum || in cubiculo dormiret, per uisum angelus sanctus

apparuit dicens: „Precepit tibi dominus deus iesus christus, ut

cum ferocitate tua

ciuitatem sanctam

romam,

ubi apostolorum

meorum corpora requiescunt, ne introeas, nec attemptare aude-

as, sed reuertere, et meum electum regem Kazimirum, qui m(ich)i <in> Sclauonie et Chr-wacie partibus toto cor-

vastata muros eius

vero

contra romam suum exercitum mouit.

Cui

in cubili suo dormienti sanctus angelus

Cf. Ier. 36, 29.
Cf. Ier. 5, 10.

Cf. II. Par. 26, 20.

Cf. II. Mach. 12, 27.
Cf. II. Mach. 10, 35.

Z fol. 90^v a || b
Cf. Iudith 14, 13.
Cf. Matth. 1, 20.

Cf. Eph. 5, 20.

romanam,

sanctorum

as.

1—2 Terram Z C: terram edd. * 2 uastauit Z: vastauit C * 3 muros Z C: mures [sic!] KOWNACKI 12₂₆, ENDLICHER 63₈ * 8 Totum Z C: totum O * 11 uolens Z C: volens O * 12—13 usurpare Z: vsurpare C O * 18 sui Z C: siue KOWNACKI 14₁, ENDLICHER 63₁₃ * 19—20 dormitaret Z: dormiret C * 20 uisum Z C: visionem leg. in C PILAT 497₃₀; visium [sic!] leg. ibid. DEÉR 302₃₁ * 28 ubi Z: vbi C; Vbi O * 31 ne codd.: nec PILAT 497 a₉, GOMBOS 565₉, KĘTRZYŃSKI 11₂₀ * 34 reuertere Z C: reuerte KOWNACKI 14₁₀, idem leg. in Z PILAT 497₃₁; reuerte ENDLICHER 63₁₆ * 35—36 Kazimirum Z: kazimirum C; Casimirum KOWNACKI 14₁₁, ENDLICHER 63₁₇, PILAT 497 a₉₋₁₀, GOMBOS 565₁₀ * 36 m(ich)i Z C: in edd.

dis ac mentis affectu
fideliter in seculo serui-
uit, in eis, qui ipsum
tradendo turpiter occi-
derunt, ulciscere, quia
dixerunt: »nunquam
rex erit super nos, sed
nos ipsi regnabimus.«

Cf. I. Sam. 8, 19.

Cf. Gen. 31, 3.

perpetuam

Cf. Act. 12, 10.;
Matth. 28, 2.

Cf. Num. 22, 41.

Cf. II. Mach.
12, 27.

discessit angelus.

mouit exercitus suos in
ciuitatem, que venecia
uocatur,

Cf. Ex. 14, 31.
Cf. Iudic. 1, 26.

supra

eamque

et memoriam postero-
rum

uit, Vnde ab aquila
rege ungarorum nomen
sumpsit. Mouit autem
inde se et exercitus su-
os, et

Generacionem autem
tuam post te in humi-
litate romam uisitare
et coronam

habere faciam." Hijs
dictis

Cum autem mane
factum esset, rex

et inde progrediens
uenit

litus maris, ibique ci-
uitatem nouam edifi-
cavit,

ad honorem nominis
sui

Aquileiam nomina-

pertransiuit alpes

angelus dei descendit
[sic!].

in ciuitatem, que ve-
necia vocatur, exerci-
tus suos mouit,

super

et eam

uit.

Dehinc

9 Generacionem Z C: generacionem O * 11 uisitare Z: visitare C O *
16 descendit O: discedit corr. KĘTRZYŃSKI 11₂₂ * 22 uocatur Z: vocatur
C * 23 progrediens Z C: pprogrediens O * 24 uenit Z: venit C O *
25 supra Z C: super DEER 302₂₉, idem leg. in C PILAT 497₃₁ * 26 litus Z C:
littus O * ibique codd.: ibidemque KOWNACKI 16₄, ENDLICHER 63₂₈ *
32 et Z: et ad C * 34 Aquileiam Z C: aquileiam O; Aquiley[a] || construct[a]
|| est ab A[quila] || rege add. C^{2mg} * 35 Vnde Z C: unde edd. * 36 unga-
rorum Z: ungarorum C * 40 alpes Z C: Alpes O

Z (C)

Z (C O)

O

carintie,

et uenit in terminos

tyrancie [sic!],

Cf. I. Sam. 7, 13.

chrvacie—sclauonie,
inter fluuios Savam et
dravam, ibique occur-
rerunt ei principes chr-
wacie et sclauonie, et
direxerunt acies, || *et*
refulsit sol in clipeos au-
reos, et resplenduerunt
montes ab eis, et fece-
runt

dacie [sic!] et slauonie,

C p. 350 b || 351 a
Cf. I. Mach. 6, 39.

et <fecerunt>

conflictum magnum
octo die-

bus. *Tradidit* autem eos
deus in manus aquile
regis propter regem eo-
rum ka-

bus, quos *tradidit deus*
in manus atyle propter
regem eorum
tre-

Cf. Ex. 21, 13.

zimirum, quem tradi-
derant, et turpiter oc-
cide-

rant.

rant; cesi sunt autem
sclau i et chrwati, alij
fugerunt, et alij *in cap-*
tiuitatem ducti sunt.
Cum || autem post uic-
toriam fluuium, qui
draua dicitur, pertrans-
isset, et uidisset *terram*
planam atque *fructife-*
ram, et post XXV an-
norum curriculum ab
egressu terre sue orien-
talis ungarie computas-
set, et post tantorum

Cf. Ez. 25, 3.

Z fol. 90^v b || 91^r a

Cf. II. Reg. 18, 32.

1 tyrancie O: Carintie corr. KĘTRZYŃSKI 11₂₈ * 2 uenit Z: venit C O *
3 chrvacie Z C: et add. edd. * 4 Savam Z: Sawam C * 7 sclauonie Z:
sclavonie C * 9 clipeos Z: clipieos C * 10 resplenduerunt Z C: resplen-
derunt KOWNACKI 16₁₅, ENDLICHER 63₃₃, idem leg. in Z PILAT 497₃₃ et DEER 303, *
11 <fecerunt> O: add. KĘTRZYŃSKI 11₂₉ * 18—19 kazimirum Z C: Casimirum
KOWNACKI 16₁₈, ENDLICHER 64₂₋₃, PILAT 497 b₅, GOMBOS 565₂₄ * 19 quem Z O: quem C;
[d] add. O * 19—20 tradiderant codd.: tradiderunt KOWNACKI 16₁₉, END-
LICHER 64₃, GOMBOS 565₂₄, idem leg. in Z PILAT 497 b₅ * 20—22 occiderant
codd.: occiderunt KOWNACKI 16₁₉, ENDLICHER 64₃, GOMBOS 565₂₄, idem leg. in Z
PILAT 597 b₅₋₆ * 24 fugerunt: fu[.]gerunt Z; fugierunt C * et Z:
om. C * 26—27 uictoriam Z: victoriam C * 28 draua Z: drava C *
29 uidisset Z: vidisset C * 30—31 fructiferam Z C: frugiferam KOWNACKI
16₂₁, ENDLICHER 64₇ * 34 ungarie Z: vngarie C

bellorum uictorias se debilitatum presensisset, quid agere deberet, cogitare cepit, utrum in terram propriam rediret, uel istam occupatam possideret. Vnde cum multos dies in cogitatione et tristitia duceret rex, hoc ei bonum uisum est consilium, si uxores sclauas et chrwatas copularent, ita terram in pace et quiete possideret. Quod cum retulisset exercitui suo, placuit omnibus hominibus consilium. Perambulabat autem terram, et delectabatur in ea, q(uia) terra promissionis, tamquam terra israelitico populo. *Missis autem*

Cf. Num. 21, 21.

Cf. Ex. 2, 1—2.

Cf. Deut. 18, 1.

Cf. II. Reg. 24, 17.

Cf. Deut. 18, 1.

Cf. Ier. 48, 21.

am de tribu eadem, et copulauit sibi eam in uxorem,

similiter et exercitus eius de eadem tribu uxoribus copulatus est; pertransiens autem danubium inuenit terram planam et campestram

nuncijs suis accepit a principe sclauorum fili-

Missus [sic!] tandem

am, et copulauit eam sibi uxorem, que peperit ei filium, cui nomen imposuit coloman. [Cf. infra 20₁₂₋₁₄.]

1 uictorias Z: victorias C * 4 utrum Z: Vtrum C * 5—6 rediret Z C: redire [sic!] KOWNACKI 18₄, ENDLICHER 64₁₁, idem leg. in C PILAT 497₃₄ * 11 uisum Z: visum C * 12 uxores Z: vxores C * 13 copularent Z C: copularet KOWNACKI 18₈, ENDLICHER 64₁₄, idem leg. in Z PILAT 497₃₄₋₃₅ * 15 Quod Z C: Quid KOWNACKI 18₉ * 18—19 Perambulabat Z: perambulabat C; Obambulauit KOWNACKI 18₁₁; obambulauit ENDLICHER 64₁₆ * 23 populo Z C: erat add. PILAT 497 b₂₄, GOMBOS 565₃₅ * 24 Missus O: Missis corr. KĘTRZYŃSKI 11₃₁ * 25 a Z C: A O * 26 sclauorum Z C: slauorum O * 30 uxorem Z: vxorem C * 35 uxoribus Z: vxoribus C * 37 inuenit Z: inuenit C

herbisque superfluis uirentem, pastoribus et pecudibus seu iumentis et poledris indomitis plenam. Nam in terra hac solummodo pastores et aratores morabantur. Rex uero sclauonie et chrwacie circa mare delectabatur in ciuitate, que Sipleth dicitur, quam sanctus paulus apostolus ad fidem christianam conuertit, et ipsam episcopalem kathedram V anis tenuit, deinde ordinato episcopo. romam pecijt.

Post h(ec) autem mouit se, et pertransiuit fluuium, qui

Thisa dicitur,

ibique planiorem et spaciosiorem terram inuenit, in qua

magis

delectare cepit.

Tunc

aduocato omni exercitu suo ad laudem et gloriam || exercitus sui Vngariam eam || appellauit. *Distribuitque principibus et*

vocatur craa [sic!],

multum

Et

*Cf. Ez. 34, 14.
Cf. Gen. 9, 10.*

Cf. Ex. 3, 8.

C p. 351 a || b
O fol.

371^r b || 371^v a
Z fol. 91^r a ||| b
Cf. Act. 13, 19.

1—2 uirentem Z: virentem C * 6 solummodo Z C: solum KOWNACKI 18₂₃, ENDLICHER 64₂₄, *idem leg. in Z PILAT 498₂₁* * 8 uero Z: uero C * 10 delectabatur Z C: delectabatur *corr.* KOWNACKI 18₂₅₋₂₆, ENDLICHER 64₂₆, GOMBOS 565₄₁, *idem leg. in Z PILAT 498 a₈* * 11 Sipleth Z: sipleth C * 13—15 paulus — conuertit] *cf. Rom. 15, 19.: ab Ierusalem per circuitum usque ad Illyricum repleverim Evangelium Christi* * 14—15 conuertit Z: conuertit C * 17 deinde Z: Deinde C * 20 h(ec) Z C: hoc O * 21—22 pertransiuit Z C: pertransijt O; pertransiens ENDLICHER 64₃₀ * 23 Thisa Z: Chisa C; Chrsa *leg. in C PILAT 498₂₁₋₂₂* * craa O: Draa *corr.* KĘTRZYŃSKI 11₃₄ * 24 planiorem Z C: planiorem O * 25 spaciosiorem *codd.*: spatiorem [sic!] KOWNACKI 20₃ * 25—26 et spaciosiorem terram inuenit Z] *haec uocabula atramento atrofusco rescripsit Z¹; et spaciosiorem terram add. Z^{4mg}* * 26 inuenit Z: inuenit C O * 30 aduocato Z: advvocato C O * 33 Vngariam Z: vngariam C O * 34 appellauit Z O: appllauit C

Z (C)

Z (C O)

O

	conferens eis magnas possessiones,	baronibus terram,	
Cf. Ex. 21, 4.		et decreuit hoc omnium consensu, ut si uxor eius multos	
Cf. II. Reg. 3, 27.	pareret	filios, primogenitus regnaret super [[terram]] omnes.	pareres [sic!]
Cf. Ex. 2, 1—2.	Post h(ec) autem uxor eius peperit filium, cui imposuit nomen Columan, qui accepit uxorem de chrwacia. Cum autem senuisset aquila famosus uictor terrarum, congregatis		Congregatis quoque
Cf. II. Reg. 24, 17.		cunctis principibus et magnatibus terre tradidit regnum in manu filij sui	
Cf. Ex. 2, 1.		et mortuus est. Post mortem autem patris sui uxor	coloman,
Cf. I. Sam. 8, 1.		genuit filium, qui uocatus	coloman
Cf. Deut. 33, 5.		autem mortuo patre regressus est in ciuitatem suam aquileiam, et ibi accepit uxorem grecam de constantinopolitano imperio.	est bela. Hic
Cf. Gen. 30, 35.; II. Par. 21, 3.	colummanni,		
Cf. II. Par. 22, 4.			
Cf. II. Sam. 12, 24.	columanni		
	fuit bela. Iste		
Cf. Ex. 2, 1.			

4—5 omnium *codd.*: omni KETRZYŃSKI 11₄₁ * 6 uxor Z: vxor CO * 7 pareres O: pareret *corr.* KETRZYŃSKI 12₁ * 9—10 [[terram]] Z: *litura punctisque subscriptis del.* Z; *om.* CO * 10 omnes *codd.*: omnibus KOWNACKI 20₁₁, ENDLICHER 65₃ * 11 uxor Z: vxor C * 13—14 Columan Z: Columen *a. corr.*, Columan *p. corr.* C; Colummen KOWNACKI 20₁₃, ENDLICHER 65₅ * 14—15 uxorem Z: vxorem C * 17 uictor Z: victor C * 21 manu *codd.*: manus KOWNACKI 20₁₈, ENDLICHER 65₈, KETRZYŃSKI 12₂, GOMBOS 566₄, *idem leg. in C* PILAT 498 b₆ * 23 colummanni Z: Colummanni C; Colummani KOWNACKI 20₁₈, ENDLICHER 65₈; Columanni PILAT 498 b₆, GOMBOS 566₄, DEÉR 304₁₂ * 26 uxor Z: vxor CO * 27 columanni Z C: Colummani KOWNACKI 20₂₀, ENDLICHER 65₉ * 28—29 uocatus Z: vocatus CO * 30 bela Z: Bela C * 33 aquileiam Z: Aquileiam C; aquileyam O * 34 uxorem Z: vxorem CO * 35—36 constantinopolitano Z O: Constantinopolitano C

Inde autem mouens se
uenit in terram

Cf. Gen. 29, 1.

suam

sciauoniam, quam
at{t}auus suus vnga-
riam appellauit. Ibi-
que uxor sua *concepit*,
et peperit filium, quem
uocauit

Cf. Gen. 21, 2—3.

nomine

yesse, cui *accepit uxo-*
rem de regione polo-
nie

Cf. Ex. 2, 1.

de ciuitate Cracouia so-
rorem Meschonis ducis
nomine athleitam; hec

ciuitate [sic!] regis
cracouie sororem regis
mezkonis nomine adyl-
herdam. Hec

autem christiana erat
et litteris inbuta docu-
mentisque sanctis per

spiritum sanctum reple-
ta. Hec autem

sanctum spiritum reple-
ta; hec

Cf. Lucae 1, 15.

cepit uirum suum ad
christum conuertere et
fidem Catholicam te-
nere et a *cultura ydo-*
lorum recedere. Quem
sepissime *blandis* et
mellitis alloquens *ser-*
monibus christum fe-

Cf. Sap. 14, 27.;
Iudith 5, 19.
Cf. Prov. 29, 5.

2 uenit Z: venit C O * 4 sciauoniam Z C: slauoniam O * 5 attauus
Z O: attauus C; adauus KOWNACKI 20₂₆; adauius ENDLICHER 65₁₄ * 6—
—7 Ibiue Z C: ibique O * 7 uxor Z: vxor C O * 9 uocauit Z: vocauit
C O * 11 yesse] cf. Ps. 71, 20., Eccli. 45, 31., Is. 11, 1. et 10., Matth. 1, 5.,
Lucae 3, 32., Act. 13, 22., Rom. 15, 12. * cui codd.: qui KOWNACKI 20₂₈,
ENDLICHER 65₁₅, KĘTRZYŃSKI 12₉, GOMBOS 566₉, *idem leg. in Z PILAT* 498 b₁₆ *
11—12 uxorem Z: vxorem C O * 12—13 polonie codd.: Polonia KOWNACKI
20₂₉, ENDLICHER 65₁₆, PILAT 498 b₁₇, GOMBOS 566₁₀ * 14 ciuitate Z: Ciuitate
C * Cracouia Z: cracouia C * ciuitate O: de ciuitate corr. KĘTRZYŃSKI
12₁₀ * 16 athleitam Z: Athleytam C; Ethlegidam KOWNACKI 20₃₁, ENDLICHER
65₁₇ * hec Z: Hec C * 16—17 adylherdam O: Adylheidam corr.
KĘTRZYŃSKI 12₁₀₋₁₁ * 18 christiana erat Z C] filia polonie || dat fidem
christi || vngarie || duci add. Z^{3mg}, *sub his uocabulis parua pictura linearis inuenitur*,
quae capulum pugionis formare uidetur; Attley||tha du||cissa || Crac(ouie) || conuertit
|| primo ad || fidem re||gem hun||garie || suum || Mallritum add. C^{2mg} * 19 inbuta
Z C: imbuta O * 23 uirum Z: Virum C; uirum O * ad Z O: om. C *
24 conuertere Z: conuere C O * 25 Catholicam Z: catholicam C; catho-
licam O * 27 Quem Z: quem C O * 29 mellitis Z O: mellicis C;
melicis KOWNACKI 22₇, ENDLICHER 65₂₂, GOMBOS 566₁₄, *idem leg. in Z PILAT*
499 a₄

Z (C)

Z (C O)

O

Cf. I. Ioh. 5, 20.

Cf. I. Cor. 7, 14.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 403₉—404₁₀

Cf. Act. 19, 30.

Z fol. 91^r b || 91^v a

Cf. Act. 8, 13.

Cf. II. Thess. 3, 6.

Cf. Ps. 40, 11.

re, q(uonia)m scrip-
tum est, q(uia) sancti-
ficabitur uir per mulie-
rem fidelem. A(p)propin-
quante spiritualis fulgore
karismatis cunctis christi-
anis ducatum suum intrare
uolentibus hospitalitatis et
securitatis gratiam noluit
[sic!] exhibere. Clericis et
monachis potestatem con-
cessit ante presenciam su-
am ueniendi et sibi lo-
quen||di.

Adest

dispositum;

[[Tu autem...]]

cit cognoscere et ip-
sum uerum deum cre-
de-

re.

Quid plura?

tempus celitus

credidit ipse cum famili-
aribus suis, et baptizatus
est in nomine iesu chri-
sti.

idem [sic!]

depositum [sic!];

2 uerum Z: verum C O; unum KOWNACKI 22₈, ENDLICHER 65₂₃ * deum
codd.: Dominum KOWNACKI 22₈₋₉; dominum ENDLICHER 65₂₃ * 4 q(uonia)m
Z C: quam KOWNACKI 22₉; quum leg. in C PILAT 499₂₇; quia DEÉR 305₈ *
5 q(uia) Z C: quod leg. in Z DEÉR 305₉ * 6 uir Z: uir C * 9 karismatis
Z C: Chrismatis KOWNACKI 22₁₁₋₁₂; chrismatis ENDLICHER 65₂₃, FLORIANUS
70₂₅, GOMBOS 566₁₇, idem leg. in Z PILAT 499_{a8-9} * 11 uolentibus Z:
volentibus C * 12 noluit Z: recte voluit C edd. * 16 ueniendi Z:
veniendi C * 19 idem O: Adest corr. KĘTRZYŃSKI 12₁₅ * 20 celitus
Z O: celicus C * 21 depositum O: dispositum corr. KĘTRZYŃSKI 12₁₆ *
23 baptizatus Z O: baptisatus C * 24 iesu Z O: iesu C * 26 Tu autem
Z C: litura rubra del. Zrubr

[4.] De primo christiano yesse

Cvm		Cumque	
5	nimum esset sollicitus	de	Cf. Hartv. BARTONIEK 404 ₁₂ —405 ₂₄
	ritibus sacrilegi{s} destruendis,		
	et episcopatibus ad profectum ecclesie statuendis,		C p. 351 b 352 a Cf. Is. 49, 13.
10	mirabili uisione <i>consolatus est eum</i>		O fol. 371 ^v a b
	<i>dominus:</i>	[[dicens]] deus:	
	lucescente	enim	
15	aurora astitit ante eum iuuenis <i>delectabilis aspectu</i> , qui dixit ei: „Pax tibi yesse christiane		Cf. Gen. 3, 6. Cf. Dan. 10, 19.
	deo	dei	
20	iubeo	iube	
	te de sollicitudine tua fore securum,		
	ubi		
25	tibi concessum est,	que(m)	
	q(uod)		
	meditaris. De te filius nasciturus egredietur, cui hec omnia disponenda diuine prouidence consilio commenda-		
30	bit	bat	

4 nimum *codd.*: minimum [*sic!*] KOWNACKI 24₂ * 6 sacrilegijs Z C: sacrilegis O, cf. Hartv. BARTONIEK 404₁₃ * 6—7 destruendis Z O: destrvendis C * 10 uisione Z: visione C O * 11 eum *codd.*: Enim KOWNACKI 24₃; Cum PILAT 499₂₇₋₂₈ * 13 lucescente Z C: llucescente O * 17 Pax Z C: pax O * 21 iube O: iubeo *corr.* KĘTRZYŃSKI 12₂₁ * 22 te de *codd.*: de te [*sic!*] GOMBOS 566₂₆ * 22—23 fore securum *codd.*: foresecuriori [*sic!*] KOWNACKI 24₃; fore securiori ENDLICHER 66₆₋₇ * 24 ubi Z: vbi C * 24—27 ubi tibi concessum est, quod meditaris Z] cf. Non tibi concessum est, quod meditaris, quia manus pollutas humano sanguine gestas Hartv. BARTONIEK 404₂₀₋₂₁ * 26 que(m) O: quod *corr.* KĘTRZYŃSKI 12₂₂ * 30 prouidence Z: providencie C O * 30—32 commendabat O: commendabit *corr.* KĘTRZYŃSKI 12₂₃

	dominus. Hic erit unus ex regibus elec-		
tis		tus	
Cf. Iac. 1, 12.	a domino <i>coronam uite se-</i> <i>cularis co(m)mutaturus</i>		5
eterna.		in eternam.	
	Verumptamen uirum spi- rit(u)ali legacione tibi transmittendum honorifi- cabiliter [<i>sic!</i>] suscipito, uenerabiliter habeto, ex- hortacionibus eius cordis fide-		10
lius		lem	
	assensum prebeto!"		15
Expergefactus princeps ui- sionem stupidus post se- cum, post cum <i>christi fide-</i> <i>libus</i> suis pertractans <i>deo</i> <i>gracias</i> humiliter egit.			20
Cf. Eph. 1, 1. Cf. Act. 27, 35.	Et ecce nunciatur ei beatum adalbertum pon- tificem		
Cf. Iudic. 13, 10.	bohemic aduenturum	ad se venturum	
	propter conuersionem ip- sius. Oritur leticia nouis christi militibus; dux ob- uiam		25
tyroni		tyro(ni)	
	christi procedit, honorabi- literque		30
<p>1 Hic ZC: hic O * erit <i>codd.</i>: est KOWNACKI 24₁₃, ENDLICHER 66₉, PILAT 499 b₄, FLORIANUS 71₁₂, GOMBOS 566₂₈ * unus Z: vnus CO * ex <i>codd.</i>: e ENDLICHER 66₉, FLORIANUS 71₁₃ * 2—3 electus O: electis <i>corr.</i> KĘTRZYŃSKI 12₂₄ * 4 uite ZC: vite O * 5 comutaturus ZC: commu- taturus O <i>edd.</i> * 7 Verumptamen ZC: verumtamen O * uirum Z: virum CO * 11 uenerabiliter Z: Venerabiliter C; venerabiliter O * 13—14 fidelius ZC: fidelis KOWNACKI 24₁₉, ENDLICHER 66₁₃, FLORIANUS 71₁₆, <i>idem legitur apud Hartv.</i> BARTONIEK 405₂; fideliter DEÉR 306₂ * 15 assensum ZO: assessum C * prebeto ZC: [[habeto]] prebeto O * 16—17 uisionem Z: uisionem C; visionis [<i>sic!</i>] KOWNACKI 24₂₁; uisionis ENDLICHER 66₁₅; uisione PILAT 499 b₁₀, FLORIANUS 71₁₈, GOMBOS 566₃₂, DEÉR 306₄ * 17—18 post secum ZC] cf. prius secum Hartv. BARTONIEK 405₄ * 19 suis ZC] cf. et suis Hartv. BARTONIEK 405₄₋₅ * 21 nunciatur ZC: nunciator O * 22 adalbertum Z: Adalbertum CO * 24 aduenturum Z: aduenturum C * 25 conuer- sionem Z: conuersionem CO * 27 christi <i>codd.</i>: christianis KOWNACKI 26₅, ENDLICHER 66₁₉ * 27—28 obuam ZC: obuiam O * 29 tyro O: tironi <i>corr.</i> KĘTRZYŃSKI 12₃₀ * 30 procedit <i>codd.</i>: procjdit [<i>sic!</i>] KOWNACKI 26₆; procidit ENDLICHER 66₂₀ * 30—31 honorabiliterque ZO: honorabi- liter C</p>			

Z (C)

Z (C O)

O

suscipit.

suscepit.

Igitur fit ubique congrega-
cio gentis indomite, per
sanctum episcopum

adalbertum

fiunt exhortaciones conti-
nue, conuertuntur et bap-
tisantur alumpni patrie,
statuuntur

in

Cf. Ps. 30, 9.

multis locis ecclesie.

Preterea uxorem eius

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 406₅₋₂₂

athleidam

iam pro || pin-

Z fol. 91^v a || b

quantem

quam

Cf. Eccli. 35, 21.;

partui tali

I. Sam. 4, 19.

uisione uoluit

voluit visione

diuina gracia consolari.
Apparuit namque illi bea-
tus

Cf. Lucae 1, 11.

leuita

et prothomartir stephanus,

leuitico habitu ornatus in
uisionibus,

qui eam alloqui taliter ce-
pit: „Confide in domino
mulier

Cf. Ps. 10, 2.

athleidis,

et certa esto, q(ua) filium
paries, cui

Cf. Iudic. 13, 5.

primo {uni} genito

corona debetur et regnum;

meumque

meum

nomen illi imponas!" Cui

Cf. Gen. 3, 2.

1 suscipit Z C: suscepit GOMBOS 566₃₈ * suscepit O: suscipit corr. KĘ-
TRZYŃSKI 12₃₀ * 2 ubique Z: vbique C O * 5 adalbertum Z: Adal-
bertum C * 7 conuertuntur Z: convertuntur C O * 7-8 baptisantur
Z C: baptizantur O * 12 Preterea Z O: Proterea a. corr., Preterea p. corr.
C; Propterea KOWNACKI 26₁₃, ENDLICHER 66₂₄, PILAT 499 b₂₂, FLORIANUS 71₂₈,
GOMBOS 566₃₀, DEÉR 306₁₄₋₁₅ * uxorem Z: vxorem C O * 13 athleidam
Z: Adleidam C; Athleidam add. C^{mg} * 17 uisione uoluit Z: visione uoluit
C * 19 illi Z O: ei C * 22 et Z O: om. C * stephanus Z O:
Stephanus C * 23-24 leuitico habitu ornatus in uisionibus Z] cf. leuitici
habitus ornatus insignibus Hartv. BARTONIEK 406₇₋₈ * 24 uisionibus Z:
visionibus C * 28 athleidis Z: Athleidis C * 29 q(ua) codd.: quod
PILAT 500 a₃, GOMBOS 566₄₂, DEÉR 306₂₁ * 31 primounigenito Z: primogenito
C; notionem veram Hartvicus praebebat: primo in hac gente (BARTONIEK 406₉₋₁₀) *
33 meumque Z C: Meum quoque KOWNACKI 26₂₁₋₂₂, GOMBOS 566₄₃, idem leg.
in Z PILAT 500 a₄; meum quoque ENDLICHER 66₂₉, FLORIANUS 71₃₄ * 34 im-
ponas Z O: inponas C

Cf. Act. 9, 5.;
Iudic. 13, 6.

O fol.
371^v b || 372^r a

primus

a deo predictus

Cf. Ier. 1, 5.

suum

adalbertus episcopus

C p. 352 a || b

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 407₈₋₁₁

secundum credulitatis sue
uirtutem intinxit, || et no-
men stephanus imposuit.

diligenti nutritus educatu,

vngarie primatibus

Cf. II. Reg. 25, 22.

cum admirans mulier re-
sponderet: „quis es domi-
ne, uel quo nomine nuncu-
paris?” — „Ego sum” —
inquit — „stephanus pro-
tho||martir, qui

pro christi nomine marti-
rium pertuli.” Quo dicto
disparuit.

Nascitur interea

predictus a deo

filius principi, quem, ante-
quam in utero concipere-
tur, dominus nouit, et cui,
antequam nasceretur, pro-
thomartir stephanus no-
men

indidit. Hunc deo dilectus

crismali baptisate

episcopus Adalbertus

intinxit.

Creuit infans

quem transacta puericia
conuocatis pater suis

diligenter maternis vbe-
ribus educatus,

primatibus vngar(i)e

post se regnaturum populo
prefecit.

1 cum codd.: tum KOWNACKI 26₂₂, ENDLICHER 66₃₀, idem leg. in Z PILAT 500₂₅ * 1—2 responderet codd.: respondet KOWNACKI 26₂₃, ENDLICHER 66₃₀, idem leg. in C PILAT 500₂₅₋₂₈ * 3 uel codd.: et ENDLICHER 66₃₁, FLORIANUS 71₃₅ * 5 stephanus ZO: Stephanus C * 12 deo codd.] cf. domino Hartv. BARTONIEK 406₁₅ * 14 utero Z: vtero CO * 14—15 conciperetur codd.: conciperet [sic!] KOWNACKI 26₃₀, ENDLICHER 67₂ * 17 stephanus Z C: sthephanus O * 20 deo dilectus codd.: Deodignus KOWNACKI 28₂; deo dignus ENDLICHER 67₄, FLORIANUS 72₆ * 21 adalbertus Z: Adalbertus C * 22 crismali codd.: crismati ENDLICHER 67₄ * 24 uirtutem Z: virtutem C; cf. veritatem Hartv. BARTONIEK 406₂₁ * 25 imposuit Z: inposuit C * 27 nutritus Z C: multum [sic!] KOWNACKI 28₈, ENDLICHER 67₆₋₇ * 29 quem Z C: quam a. corr., quem p. corr. O * 30 conuocatis Z: convocatis CO * suis codd.] cf. suos Hartv. BARTONIEK 407₈ * 31 vngarie O: Ungarie corr. KĘTRZYŃSKI 13₃₋₄

[5.] De Corona postulanda regi vngarorum

Post hec *plenus dierum*
anno dominice incarnationis

nongentesimo nonagesimo
VIJ^o seculi nequam erumpnas deserens celesti

inuitatur gaudio.

Vnde

habito consilio cum
episcopis et principibus terre quarto post

patris obitum

anno diuina commonente
clemencia

Astriq(u)m

presulem ad limina sanctorum

apostolorum misit, ut a
successore sancti petri
principis apostolorum domino apostolico postulare, q(uod) nouelle christianitati exorte in partibus
Vngarie || largam bene-

nom(en)ge(n)tessimo
[sic!] XXVIJ^o de seculi
nequam erumpnis celeste [sic!]

Inde

obitum patris

astritum

petri et pauli

Cf. Hartv. BARTONIEK 407¹³⁻¹⁵
Gen. 25, 8.

Cf. Hartv. BARTONIEK 412₆—413₆

Z fol.
91^v b || 92^r a

30. 1 Corona Z: corona C * 4 hec Z O: he C; hoc KOWNACKI 28₁₂, DEER 307₂, *idem leg. in Z PILAT* 500₂₆₋₂₇ * 7—8 nomengentessimo XXVIJ^o O: noningentesimo XCVII *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₅₋₆ * 8 VIJ^o Z: VIJ. C * nequam Z C: nempe KOWNACKI 28₁₄, ENDLICHER 67₁₁; nequaquam *leg. in C PILAT* 500₂₇ * 9 deserens Z: deserans a. *corr.*, deserens p. *corr.* C * 9—10 celeste O: celesti KĘTRZYŃSKI 13₆ * 11 inuitatur Z C: inuitatur O; munitatur KOWNACKI 28₁₅, ENDLICHER 67₁₂ * gaudio Z C: gau[[diu]]dio O * 17—18 commonente clemencia Z O: comouente [[gracia]] clemencia C * 19 Astricum Z: astricum C; Astricum *edd.*; in *codicibus Hartvicianis* (ed. BARTONIEK): Ascricius (412₃₃), Ascricus (410₄₅, 411₃₅, 412_{7,16}, 414₁₇, 416₂₆, 417₁), Asericus (410₂₄, 414₃), Asscricus (412₂), Assericus (410₄₅, 411₈, 412_{33,35}, 414_{30,38}, 417₂₉), Astricus (410₄₅, 411₃₅, 412_{33,35}, 414_{30,38-39}, 417₂₉), Astritus (410₄₅, 411₃₅, 412₃₅₋₃₆, 414_{30,39}) *etc.* * 27 q(uod) *codd.*: quo FLORIANUS 72₂₀, GOMBOS 567₁₁, *idem leg. in Z PILAT* 500 b₉ * nouelle Z O: non uelle C * 29 Vngarie Z: vngarie C O

Cf. Eccli. 7, 36.

Cf. Cant. 3, 11.

Cf. Sap. 9, 4.

O fol. 372^r a || b

Cf. Cant. 3, 11.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 413₈₋₁₃

diccionem porr{r}igeret,
regio eciam dignaretur ip-
sum dyademaie coro-
nare.

Eodem

forte tempore Mescho po-
lonorum dux christianam
roborare cum suis ample-
xatus fidem missis

nuncijs

lambertus

Mescho

eum

dignaretur dyademete
[sic!]

ad romane sedis antistitem
[sic!] l{1}eonem no-
mine

apostolica fulciri benedic-
tione ac regio postulauerat
dyademaie coronari. Ad
quem ac(c)edens pre-
sul

ciuitatis cracouie hu-
militer petitionem
porrexit dicens:
„Supplicat sanctitati
uestre pater sancte

dux polonorum, ut

uestra pia dextera ||
benedicens regio

coronare”. Cuius petici-
oni annuens

eciam tempore mesko
dux polonorum christi-
anam nolens reprobare
religionem cum suis
amplexus fide misit

necc(essa)rijs [sic!]

lampertus

mesko

dignaret dyademaie

dominus

1 porrigeret Z: porrigeret C O edd. * 2 regio codd.: Regem KOWNACKI 30₁₀; regem ENDLICHER 67₁₉, FLORIANUS 72₂₁ * 3—4 coronare codd.: coronari DEÉR 307₁₃ * 6 forte Z C: fere KOWNACKI 32₁, ENDLICHER 67₂₀ * Mescho Z C: Mescho KOWNACKI 32₁, ENDLICHER 67₂₀, idem leg. in C PILAT 500₂₉; in codicibus Hartvicianis (ed. BARTONIEK): Misca (413₂₇), Mischa (413₃), Mysca (413₂₇), Myscha (413₂₇₋₂₈) etc. * 7 christianam Z: cristianam C * 8 nolens reprobare O: volens roborare corr. KĘTRZYŃSKI 13₁₃₋₁₄ * 10 fide misit O: fidem missis corr. KĘTRZYŃSKI 13₁₄ * 11 antistitem Z C: antistitem O edd. * 12 leonem Z: leonem C O * 14 neccessarijs O: nunciis KĘTRZYŃSKI 13₁₅ * 17 dyademaie Z C: diyademaie O * Ad Z O: At a. corr., Ad p. corr. C * 18 acedens Z: accedens C O edd. * 25 uestre Z: vestre C O * 26 Mescho Z C: Mescho KOWNACKI 32₁₀, ENDLICHER 67₂₆, idem leg. in Z PILAT 500₂₉ * 27 ut Z C: vt O * 29 uestra pia Z: vestra pya C O * 31 dyademete Z: dyademaie C * dignaret O: dignaretur corr. KĘTRZYŃSKI 13₂₀

Z (C)

Z (C O)

O

	papa coronam egregij	accione	
	operis parari iam fecerat, quam		
5	illic	illi	
	cum benediccione et regni gloria mittere	iam	
10	sint	sunt	
	decreuerat. Sed quia nouit dominus, qui sibi		
	in futurum dilecti, Id- circo presci-	uit	
15	us	ac	
	sanctum electum suum stephanum		
	temporali statuerat felici- ter insigni-	ri corona, qui	<i>Cf. Is. 61, 10.</i>
20	re corona	est coronatus	
	eum decoraturus	proauo eius atyle	<i>Cf. Gal. 3, 19.</i>
25	auo eius aquile		
	per angelum sanctum suum promiserat: „q(uia) de semine tuo egredietur, qui romam in humilitate	visitabat” [sic!].	
30	uisitabit”.		

1 coronam Z O: corona C * egregij Z O: egregie a. corr., egregij p. corr. C * 2 accione O: ac miri corr. KĘTRZYŃSKI 13₂₁ * 3 parari codd.: operari KOWNACKI 32₁₅, ENDLICHER 67₂₉ * 5 illic Z C: illi KOWNACKI 32₁₆; illi ENDLICHER 67₂₉, FLORIANUS 72₂₈, DEÉR 307₂₄ * 9 Sed Z C: sed O * 12—13 Idcirco. codd.: idcirco edd. * 16 stephanum Z O: Stephanum C * 17 hac Z: ac C * 24 auo Z: awo C * 27 q(uia) codd.: quod DEÉR 307₃₁ * 30 uisitabit Z: visitabit C * visitabat O: visitabit corr. KĘTRZYŃSKI 13₂₇

[6.] quare et quomo-
do corona polonis
non fuit data

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 413₁₃—414₂

Cf. I. Reg. 7, 17.

miro opere preparata
meschoni

Cf. Act. 12, 7.

Z fol. 92^r a || b

C p.
352 b || 353 a

|| quam
meschoni

cij eius,

Prefixa itaque die, qua
corona

polonorum mittenda erat,
nocte, que precedebat,

pape per uisum *angelus*
christi nuncius *astitit*, cui

dixit: „Crastina die hora
prima ignote gentis stir-
pis orientalis ungarie
nuncios ad te uenturos

qui sue || gentilitatis
abiecta ferocitate hu-
militer prostrati suo
duci stephano coronam
a te regiam cum benedic-
tionis apostolice mune-
re flagitabunt. Coronam
ergo,

preparari fecisti

duci polonorum, un-
garorum duci, prout pe-
tent nun-

mezkoni duci

domino

et

cognosceris [*sic!*],

<quam> [*sic!*]

mezkoni

cij, eis

1 quare Z: Quare C * 1—2 quomodo Z C: quo KOWNACKI 34₁, END-
LICHER 68₄, FLORIANUS 72₃₃ * 7 meschoni Z C: Meschoni KOWNACKI 34₄,
ENDLICHER 68₅ * 9 que *codd.*: qua *leg. in* Z DEÉR 308₃ * precedebat
codd.: procedebat DEÉR 308₃ * 11 uisum Z C: visum O * 14 crastina
codd.: Crastine [*sic!*] GOMBOS 567₂₉ * 16 ungarie Z: Vngarie C; vngarie
O * 17 uenturos Z: venturos C O * 18 cognoueris Z C: cognovis
[*sic!*] KOWNACKI 34₁₀; cognouis ENDLICHER 68₉ * cognosceris O: cogno-
veris *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₁ * 22 duci *codd.*: Domino KOWNACKI 34₁₁₋₁₃;
domino ENDLICHER 68₁₀, *idem leg. in* Z PILAT 502₁₇ * stephano Z O:
Stephano C * 25 Coronam Z C: coronam O * 27 quam Z C: ipsam
[*sic!*] KOWNACKI 34₁₄, ENDLICHER 68₁₂, *idem leg. in* Z PILAT 502₁₇ * <quam>
O: *add.* KĘTRZYŃSKI 13₃₄ * 28 preparari Z O: preparare C * 29 me-
schoni Z: Meschoni C; Meschoni KOWNACKI 34₁₅, ENDLICHER 68₁₂ *
30—31 ungarorum Z: vngarorum C O * 33 eis O: eius *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₅

con-

cures sine

certacione largiri, sibi-
que eam cum regni gloria
pro uite sue meritis

scito

<s>cito [sic!]

deberi. Illi autem, cui
postulata fuerat, non
erit data, quia genera-
cio de ipso exhibit,
q(ue) plus delectabi-
tur in siluis

crescendis quam uine-
is,

quam in vineis,

crescendis et herb{u}is

plus in tribulis

quam in herbis

superfluis quam frugi-
bus et frumentis spe-
ciosis, plus feras silua-
rum quam oues et bo-
ues camporum, || plus
canes quam homines,
plus iniquitatem quam
iusticiam, plus tradi-
cionem quam concor-
diam, plus tyranni-
dem <diliget> quam
caritatem. Eruntque
quasi belua [sic!] uo-
rantes homines et be-
stias et quasi *genimina*
uiperarum rodentes
cor terre sue obliui-
scentes *domini* creato-
ris sui confi-

O fol.

372^r b || 372^v aCf. *Matth.* 23, 33.Cf. *Is.* 51, 13.

dentes

tentes

2—3 concertacione Z: [contristacione] cocertacione C; *notionem veram Hartv. praebe*t; cunctacione (BARTONIEK 414₁), *var.*: contradictione, contractione (BARTONIEK 414₂₉) * 5 uite Z C: vite O * 6 cito O: scito *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₆ * 11 q(ue) *codd.*: quia KOWNACKI 36₃, ENDLICHER 68₁₇ * 13—14 quam uineis Z: quam in uineis C * 16 herbuis Z: herbis [.] p. *corr.* C * quam O: et *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₉ * 19 plus Z C: Plus O * 24—25 tradicionem *codd.*: traditiones KOWNACKI 36₉₋₁₀; tradiciones ENDLICHER 68₂₁ * 27 <diliget>: *add.* O; *om.* Z C * 28 caritatem *codd.*: caritatem amabunt *corr.* PILAT 502₁₈₋₁₉ * 29 belua *codd.*: belluae *corr.* KOWNACKI 36₁₂, PILAT 502 b₄, GOMBOS 567₄₀; bellue ENDLICHER 68₂₃, FLORIANUS 73₁₆; belue KĘTRZYŃSKI 13₄₂ * 29—30 uorantes Z C: vorantes O * 31 *genimina codd.*: *geminica* [sic!] KOWNACKI 36₁₂₋₁₃, ENDLICHER 68₂₃ * 32 uiperarum Z: viperarum C; vipperarum O * 34 domini *codd.*: Domni *leg. in C* PILAT 502₁₉ * 35—36 confitentes O: confidentes KĘTRZYŃSKI 14₂

Cf. Ex. 20, 5.

dentis dictis propheta-
rum sanctarum:

in stulta potencia sua
et non cre-

dentis:

Cf. Ex. 23, 22.

affligentes me affli-
gam, nec

quia ego dominus de-
us fortis ulciscens in
quartam et

in

quintam generationem,
et

non

Cf. Eccli. 37, 21.

rens

pertransibit apud me
malum inpunitum et
bonum irrenumera-
tum [sic!]. Post h(ec)
generacioni eorum se-
quenti me mise-

rans

Cf. Ier. 31, 20.

miserebor, et eam ex-
altabo, et corona reg-
ni coronabo. Modo
uero fac, ut dixi!" Et
statim discessit ange-
lus sanctus ab eo.

Iuxta

Cf. Lucae 1, 38.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 414₃-20

ergo huius

igitur

uisionis modum prescrip-
ta sequenti die hora I^{ma}
presul strigoniensis ci-
uitatis

1 stulta ZO: stulticia C * 3—4 prophciarum Z: prophetarum C *
6 ulciscens Z: vliscens CO; ulciscor GOMBOS 567₄₄ * 7 quartam ZO:
terciam C * 9 quintam ZO: quartam C; cf. Ex. 20, 5.: ego sum Dominus
Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam
generationem eorum, qui oderunt me * 13 pertransibit codd.: transibit KOW-
NACKI 36₂₀, ENDLICHER 68₂₈, FLORIANUS 73₂₁ * apud Z C: apud O *
14 inpunitum Z C: impunitum O * 15—16 irrenumeratum Z: irremuneratum
recte CO; renumeratum [sic!] KOWNACKI 36₂₁, ENDLICHER 68₂₉; remuneratum
[sic!] FLORIANUS 73₂₂; irremuneratum edd. cett. * 16 h(ec) codd.: hanc
KOWNACKI 36₂₂, ENDLICHER 68₂₉, FLORIANUS 73₂₂; hoc PILAT 502 b₁₃, GOMBOS
567₄₅, idem leg. in Z DEÉR 308₂₆ * 17 generacioni ZO: generationem
C * 18—19 miserans O: miserens corr. KETRZYŃSKI 14₀ * 20 miserebor
ZO: miserabor a. corr., miserebor p. corr. C; miserabor KOWNACKI 36₂₃, END-
LICHER 68₃₀, idem leg. in C PILAT 502₂₁ * 23 uero Z C: uero O * 24—
25 angelus ZO: anelus a. corr., angelus p. corr. C * 28 uisionis Z C: visionis
O * 28—29 prescripta codd.: praescripto KOWNACKI 38₂; prescripto END-
LICHER 69₁ * 29 Ima Z: prima CO * 30 strigoniensis ZO: strigonensis
C * 30—31 ciuitatis codd.: Ecclesiae [sic!] KOWNACKI 38₃; ecclesie END-
LICHER 69₂, FLORIANUS 73₂₇; ecclesiae GOMBOS 568₁, idem leg. in Z PILAT 503 a₃

astriq(u)s nomine ad

astriq(u)s nomine ad
dominum

q(uod) officium iniunctum
sibi proderet exequens
sancti ducis Vngarorum
|| ordine gesta referens,

papam peruenit,

et

Z fol.

92^r b || 92^v a

insignia

ab apostolica sede, que
supra diximus,

in signis

postulauit. Quibus audi-
tis ualde gausus romane
sedis pontifex coronam,
prout fuerat postulata, be-
nigne

concessit,

ferenda(m) [sic!]

Crucem insuper

anteferendam

regi uelud in signum apo-
stolatus misit.

Benediccionis ergo aposto-
lice litteris, que cum co-
rona et cruce simul priui-
legiate erant, excom-
(m)unicacionis nodo
roborauit. Mox presul
ungarorum astriq(u)s
ut fidelis nuncius (ab)
apostolica sede accepta
benediccionis, a cardini-
alibus et curialibus ro-

1 astriq(u)s Z C: Astrius KOWNACKI 38₃, ENDLICHER 69₂; Astricus PILAT 503 a₃, FLORIANUS 73₂₇, GOMBOS 568₁; Astriq(u)s DEÉR 308₃₁ * 3 peruenit Z: peruenit C O * 4 q(uod) Z C: quia KOWNACKI 38₄, ENDLICHER 69₃; qui PILAT 503 a₄, FLORIANUS 73₂₈, GOMBOS 568₂, DEÉR 308₃₁, cf. Hartv. BARTONIEK 414₄ * 5 proderet Z C: prudenter corr. DEÉR 308₄₀ sec. Hartv. BARTONIEK 414₅ * 6 sancti Z C: facta KOWNACKI 38₅, ENDLICHER 69₄, idem leg. in C PILAT 503₂₉ * Vngarorum Z: vngarorum C; Hungarie ENDLICHER 69₄ * 10 in signis O: insignia corr. KETRZYŃSKI 14₁₁ * 12 ualde Z: ualde C O * 17 Crucem codd.: cruce KOWNACKI 38₁₁, ENDLICHER 69₇ * 18 ferenda Z C: ferendo [sic!] KOWNACKI 38₁₁, ENDLICHER 69₇; ferendam corr. PILAT 503 a₁₀, FLORIANUS 73₃₉, GOMBOS 568₃, DEÉR 308₄₁ * 19 uelud Z C: uelut O * 22 litteris Z: litteris C; litteram KOWNACKI 38₁₃, ENDLICHER 69₈; litteras GOMBOS 568₆, idem leg. in C PILAT 503 a₁₂; litteras FLORIANUS 73₃₄ * 23—24 priuilegiatē Z: preuilegiatē C; priuilegiatā KOWNACKI 38₁₄; priuilegiatā ENDLICHER 69₉₋₁₀ * 24 erant Z C: erat KOWNACKI 38₁₆, ENDLICHER 69₁₀ * 24—25 excomunicacionis Z: et comunicacionis C * 25 nodo Z C: modo [sic!] KOWNACKI 38₁₅, ENDLICHER 69₁₀, FLORIANUS 73₃₅ * 27 ungarorum Z: vngarorum C * astriq(u)s Z C: Astrius KOWNACKI 38₁₆, ENDLICHER 69₁₁; Astricus PILAT 503 a₁₅, FLORIANUS 74₁, GOMBOS 568₈; Astriq(u)s DEÉR 309₂ * 28 (ab): add. PILAT 503 a₁₆, FLORIANUS 74₂, GOMBOS 568₈

mane curie petita licen-
cia letus et exultans (in)
ungariam ueloci cur-
su properauit.

lambertus;

suo meschoni

C p. 353 a || b

Cf. Is. 43, 26.

Cf. Gen.

27, 35—36.

O fol. 372^a a || b

Cf. Marci 5, 18.

Cf. Gen. 27, 38.

audiret, eiulans

habes benedictionem

ut

Cf. Matth. 3, 2.

Crastina autem die
uenit polonorum pre-
sul

coronam et benedicti-
onem, duci

que eo die dari polli-
cita fuerat, humiliter
se summi || pontificis
pedibus prouoluens
memorie reduxit. Cui
respondit papa di-
cens: „Venit nuncius
cognati domini tui du-
cis vngarie, et sub-
ripuit benedictionem
auunculi sui”. Cum
autem hec presul

cum clamore cepit de-
precari sanctum pa-
pam dicens: „Num-
quid solam tamen

pater? domino meo,
obsecro,

benedicas”. Cui re-
spondens sanctus pater
dixit: „Penitentiam
agite de peccatis ue-
stris, quia etsi dominus

lampertus;

scilicet meszkoni

audisset, || evilans
[sic!]

benedictionem habes

eciam

3 ungarum ueloci Z: vngariam veloci C * 6 uenit Z: venit C O *
8 lampertus O: Lambertus KĘTRZYŃSKI 14₁₅ * 10 duci codd.: Domino KOW-
NACKI 38₂₄; domino ENDLICHER 69₁₆ * 11 meschoni Z C: Meschoni KOWNACKI
38₂₄, ENDLICHER 69₁₆ * 15 prouoluens Z C: prouoluens a. corr., prouoluens p. corr.
O * 18 Venit Z O: venit C * 22 auunculi Z: avuculi C; awnculi O *
24 evilans O: eiulans corr. KĘTRZYŃSKI 14₁₉ * 28—29 Numquid Z O: num-
quid C * 34 benedicas codd.: benedices KOWNACKI 40₉, ENDLICHER 69₂₃,
GOMBOS 568₁₆₋₁₇, idem leg. in Z PILAT 503 b₃; benediceas [sic!] leg. in C PILAT
503₃₁ * 34—35 respondens codd.: tundens [sic!] KOWNACKI 40₉, END-
LICHER 69₂₃₋₂₄ * 36 Penitentiam Z O: penitentiam C * 37—38 uestris
Z C: vestris O * 38 etsi Z O: et C

iesus christus offensus
est uobis ad presens,
in posterum restituet
uos gracie sue pariter
cum corona tempo-
rali et eterna". Hys
auditis nuncius sub-
misso uultu in terram
turbauit seipsum. Quem
cum intuitus fuisset
papa, et eum turbatum
fuisse coniecisset, ne
desperaret, sic eum
consolatur: „Non du-
bitet tua religio de
dei misericordia, nec
putet a || uobis deum
omnino recessisse, et
uestram christianam
gentem obliuioni de-
disse, si nepotem du-
cis tui stepha-

Cf. Ioh. 11, 33.

Z fol. 92^v a || b

num

ni [*sic!*]

ungarorum,

in regem genti

vngarie,

que ferox

est

est

et indomita

christianitas, *coronare*
et *dyademate* honora-
re per angelum sanc-
tum suum michi in
uisione precepit.

Cf. Cant. 3, 11.

Vobis autem ad hono-
rem et gloriam fecit
dominus, quia per ma-

Cf. Ps. 28, 2.

2 uobis Z C: vobis O * 3 in Z C: im O * 4 uos Z C: vos O *
pariter *codd.*: propter [*sic!*] DEÉR 309₁₅ * 8 uultu Z: wltu C O * 10 in-
tuitus fuisset Z O: intuisset C * 12 ne Z C: Ne O * 19 uestram Z:
vestram C O * 20 obliuioni Z O: ob C * 20—21 dedisse si nepotem
Z O: om. C * 22 tui *codd.*: peccata *add.* KOWNACKI 40₂₉ * 22—
—23 stephanum Z: stephani C * stephani O: Stephanum corr. KĘTRZYŃSKI
14₂₉ * 24 genti *codd.*: gentis *coni.* PILAT 503 b₁₅, GOMBOS 568₂₄, DEÉR
309₄₃ * 25 ungarorum Z: vngarorum C * 30 christianitas *codd.*:
christianiter KOWNACKI 40₂₄, ENDLICHER 69₃₃₋₃₄; christiano ritu *coni.* KĘTRZYŃ-
SKI 14₃₀ * 34 uisione Z C: visione O * 35 Vobis Z C: nobis. END-
LICHER 70₁ * 37 quia *codd.*: quod GOMBOS 568₂₇, *idem leg. in C* PILAT 503 b₁₉;
qui [*sic!*] DEÉR 309₂₅

trem suam, que soror
est principis polono-
rum domini tui, ad fi-
dem christianam uirum
suum ducem ungaro-
rum yesse cum exercitu
suo prudentissima allo-
cucione conuertit, et fi-
lium suum sub protec-
tione sanctorum apo-
stolorum petri et pauli
posuit.

Cf. Gen. 37, 8.

oriretur,
deus

Ne ergo inter auuncu-
lum et nepotem

et

inter exercitum polo-
norum et ungarorum
inuidie et odij fomes

et dominus

oreretur,

in causa est. Statui-
mus et confirmamus:
excommunicacioni et
indignacioni sancto-
rum apostolorum pe-
tri et pauli subdimus
eos, qui primo insur-
rexerint, siue poloni
in vngaros, siue unga-
ri in polonos, donec in
deuocione ecclesie et
fide pura christiana
perstiterint”.

Hoc autem confir-
mato et corroborato
priuilegio nuncius po-

3—4 domini tui ad fidem christianam uirum Z: *om. C* * 5—6 ungarorum
Z: vngarorum C * 7 prudentissima Z: prvdntissima C * 8 con-
uertit Z: convertitur C * et Z: *om. C* * 9—10 proteccionem Z C:
protectionem KOWNACKI 42₃, ENDLICHER 70₅, *idem leg. in C* PILAT 503₃₄. *
13—14 auunculum Z: avnculum C; awnculum O * 17 ungarorum Z: vngaro-
rum CO * 18 inuidie ZO: inuidie C * 19 oreretur O: oriretur KĘ-
TRZYŃSKI 14₃₃ * 22 est *codd.*: sit *coni.* PILAT 503 b₂₈, GOMBOS 568₃₂, DEÉR
309₄₅ * 22—23 Statuimus Z C: statuimus O *edd.* * 24 excommuni-
cacioni ZO: excommunicacioni C * 28—29 insurrexerint ZO: insurrexerint
C * 30—31 ungari Z: vngari CO * 32 deuocione Z: deuocione
CO * 33 christiana *codd.*: christiane DEÉR 309₃₅ * 36 corroborato Z C:
roborato ENDLICHER 70₁₃

Z (C)

Z (C O)

O

lonorum ad regem ungarorum stephanum peruenire cupiens inuenit nuncium ungarorum in venecijs ciuitate, que super mare posita est. Ibiq̃ue miraculose conuenerunt, et congratulabantur colloquentes sibi, quia iste coronam et dyadematis gloriam, polonorum uero nuncius pacis et amicitie confirmacionem portabat. Cum autem essent ad unum diem prope albam ciuitatem, nuncium || ante se premiserunt, et aduentum ||| suum felicem regi nunciauerunt. Quibus rex {obuiam} cum episcopis et clericis populisque multis congregatis *obuiam exijt*, eosque gloriose et honorifice suscepit. Cum uero ab oratione surrexissent, coram omni populo, quomodo deus miraculose cum eis operatus esset, enarrauerunt ad *laudem et gloriam* nominis sui. Vngarorum autem

nuncius *dyadema regni coronamque auro*

vngarorumque

Cf. Is. 62, 3.

Z fol.

92^v b || 93^r a

C p.

353 b ||| 354 a

Cf. I. Mach.

11, 2.

Cf. Phil. 1, 11.

Cf. Is. 62, 2.

Cf. Esther 15, 9.

1—2 ungarorum Z: vngarorum C * 2 stephanum Z: Stephanum C * 3 peruenire Z: peruenire C * 3—4 inuenit Z: inuenit C * 4—5 ungarorum Z: vngarorum C * 6 super Z: supra C * posita Z C: sita KOWNACKI 42₂₅, ENDLICHER 70₁₆ * 8 conuenerunt Z: conuenerunt C; conueniunt DEÉR 309₃₉ * 8—9 congratulabantur Z: gratulabantur C * 13 uero Z: uero C * 15 portabat Z: portauit C; portarunt KOWNACKI 42₂₀, ENDLICHER 70₁₉ * 16 unum Z: vnum C * 17 albam Z: Albam C * 19—20 aduentum Z: aduentum C * 21 nunciauerunt Z C: nuntiarunt KOWNACKI 44₂; nunciarunt ENDLICHER 70₂₂ * 22, 25 obuiam Z: obuiam C * 27 uero Z: uero C * 28—29 surrexissent Z: surexissent C * 30 quomodo Z C: quod KOWNACKI 44₇, ENDLICHER 70₂₅ * deus Z C: Dominus DEÉR 310₆

		<i>et lapidibus preciosis fabricatam crucemque pro</i>	
	sceptro		stephano
		anteferendam in mo- dum apostolatus pari- terque cum confirma- cione	
	priuilegiorum		plurimorum [sic!]
O fol. 372 ^v b 373 ^r a	amicicie	optulit, Polonorum uero pacis et	iusticie
		confirmacionem iussu apostolici porrexit. Cuius confirmacioni rex	
		coram omnibus con- senciens ad memori- am poste-	stephanus
	rorum		riorum
		eam in scripto redigi precepit. Post hec au- tem sancte dei genitri- cis semperque uirginis marie incipitur offici- um: „Salue sancta pa-	
	rens enixa puerpera re- gem...” Infra		rens...” Iuxta
		missam uero rex oleo sacro inungitur, et consecratur. Post mis- sam uero osculum pa- cis omnibus prebet, alij uero manum sa- cram	
	et		

2 crucemque Z: crvcmque C O * 4 stephano O: sceptro corr. KETRZYŃSKI 14₃₀ * 9 plurimorum O: privilegiorum corr. KETRZYŃSKI 14₄₀ * 10 optulit Z: obtulit C O * 11 uero Z: vero C O * 12 iusticie O: amicicie corr. KETRZYŃSKI 14₄₁ * 14 apostolici codd.: Apostolico KOWNACKI 46₂; apostolico ENDLICHER 70₃₂, PILAT 504 a₃₀, KETRZYŃSKI 14₄₁, GOMBOS 569₁ * porrexit codd.: perrexit [sic!] GOMBOS 569₁ * 23 precepit codd.: percepit KOWNACKI 46₂, ENDLICHER 70₃₄₋₃₅ * 25 uirginis Z: virginis C O * 26 incipitur codd.: incipit KOWNACKI 46₂, ENDLICHER 71₁ * 28 puerpera Z C: paupera [sic!] GOMBOS 569₄ * Iuxta O: Intra corr. KETRZYŃSKI 15₂ * 30 uero Z: vero C O * 31 inungitur Z: invngitur C O * 32 Post Z C: post O * 33 uero Z: vero C O * 35 alij Z C: Alij O * uero Z: vero C O * 35—36 sacram Z C: sacram O; sacram corr. KETRZYŃSKI 15₄

Z (C)

Z (C O)

O

anulum sacrum salutant, et benedictionem ab

ipso

recipiunt. Quo finito presules cum clero,

milites

cum populo Kyrie (e)l(eison) cum

laudibus congruis

proclamant, deum omnipotentem et sanctos apostolos petrum et paulum benedicunt, quod sanctus deo dilectus stephanus exu(n)ctione sacri crismatis perunctus *dyademate* regalis dignitatis feliciter

coronatus est. Post hec autem *regiam aulam* introiuit; *epulis* discumbunt, et sic cum *gaudio et leticia* letum duxerunt diem.

eo

comites

congruis laudibus

est *coronatus*.

Cf. Hartv. BARTONIEK 414₂₀₋₂₄

Cf. Cant. 3, 11.

Cf. II. Mach. 13, 15.

Cf. Esther 9, 17—18.

1—2 salutant ZO: [.] salutant C * 6 presules ZO: presul C * 8—9 Kyrie (e)l(eison) Z: kyrie (e)leyson C; kyrie (eleis)on O; Kyriel eleyson leg. in C DEER 310₃₉ * 15 deo codd.: et KOWNACKI 46₁₈, ENDLICHER 71₈, FLORIANUS 74₇; et Deo PILAT 504 b₁₂₋₁₃, GOMBOS 569₉ * 16 stephanus ZO: Stephanus C * 16—17 exu(n)ctione Z: exv(n)ctione CO; et unctione KOWNACKI 46₁₈, ENDLICHER 71₉, FLORIANUS 74₈; ex unctione PILAT 504 b₁₃, GOMBOS 569₉₋₁₀, DEER 310₂₁; ex unccione KĘTRZYŃSKI 15₈; *notionem veram* Hartv. *praebet*: rex unctione (BARTONIEK 414₂₂₋₂₃) * 17—18 perunctus Z: pervinctus CO * 18 *dyademate* codd.: *diademata* [sic] GOMBOS 569₁₀ * 22 introiuit ZC: intrauit ENDLICHER 71₁₁

[7.] De congressione
rege [sic!] vngarie
cum polonie rege

Cf. Hartv. BARTO-

NIEK 415₁

Z fol. 93^r a || b

Cf. Ps. 1, 1.

Cf. Hartv. BARTO-

NIEK 415₂₉—416₅

|| signum *beatissimus uir*
dei stephanus vngaro-
rum rex

alijsque

Cf. Ez. 27, 9.

Tribus uero post co-
ronacionis sue mensi-
bus elapsis accedens ad
ipsum lambertus presul
ciuitatis cracouie licen-
ciam pecijt, atque de
corroboracione pacis et
amicicie ad *memoriam*
reduxit. Cum quo sine
mora presulem Strigo-
nie astriq(u)um et prin-
cipem milicie albam
nomine ad auunculum

Cf. Is. 43, 26.

Post acceptum regalis
excellencie

lignum [sic!] tam

episcopales ecclesias am-
plians regaliter disposuit,

quam

crucibus et uasis

alijs(que)

supellectilibus ad mini-
sterium dei pertinentibus,
secundum quod unicuique
opus erat, sufficienter de-
corauit.

2 rege Z et DEÉR 310₂₅; regis C et edd. cett. * 6 uir Z: vir C * lig-
num O: signum *corr.* KĘTRZYŃSKI 15₁₀ * 7 stephanus Z: Stephanus C *
12 crucibus Z O: crvibus C; Crucibusque KOWNACKI 48₈; crucibusque END-
LICHER 71₁₅, PILAT 504 b₂₄, FLORIANUS 74₁₄, GOMBOS 569₁₆ * uasis Z:
vasis C O * 13 alijs O: aliis(que) *corr.* KĘTRZYŃSKI 15₁₁ * 14 su-
pellectilibus Z: suppellectilibus C O * 16 unicuique Z: vniciuque C O *
19 uero Z: uero C * 20 sue *codd.*: suae sollemnitate *coni.* PILAT 504₃₅ *
27 Cum quo *codd.*: cumque KOWNACKI 48₁₄, ENDLICHER 71₂₂, *idem leg. in* Z
PILAT 504₃₅₋₃₆; Cum que *leg. in* Z DEÉR 310₃₃ * 28—29 Strigonie *codd.*:
Strigoniensem *leg. in* Z DEÉR 310₃₃ * 29 astriqum *codd.*: Astricum Kow-
NACKI 48₁₅, ENDLICHER 71₂₂₋₂₃, GOMBOS 569₂₁, *idem leg. in* Z PILAT 505 a₁; Astri-
quum *corr.* DEÉR 310₃₄ * 31 auunculum Z: awnculum C

Z (C)

suum meschonem du-
cem polonie transmisit
rogans ipsum, ut cum
magnatibus suis in ter-
minis polonie et unga-
rie conueniret. Qui
congregato omni exer-
citu suo ad regem ante
strigonium uenit; ibi-
que in terminis polonie
et vngarie tentoria sua
fixit. Nam termini po-
lonorum ad litus danu-
bij ad ciuitatem strigo-
niensem terminaban-
tur, deinde in agrien-
sem ciuitatem ibant,
deinde in fluuium, qui
tizia nominatur, caden-
tes regyrabant iuxta
fluuium, qui cepla nun-
cupatur, usque ad ca-
strum Galis, ibique in-
ter ungaros, ruthenos et
polonos finem dabant.

Crastina autem die
orto iam sole conuene-
runt simul, et osculum
pacis acceperunt, si-
mulque complexu ma-

C p. 354 a || b
Cf. Num. 21, 23.

Cf. Ex. 19, 2.

1 meschonem *codd.*: Meschonem KOWNACKI 48₁₇, ENDLICHER 71₂₄ *
2 transmisit *codd.*: Stephanus transmisit *coni.* PILAT 505₂₄₋₂₅ * 5—6 unga-
rie Z: vngarie C * 6 conueniret Z: conueniret C * Qui *codd.*:
Quo KOWNACKI 48₂₁, ENDLICHER 71₂₇ * 9 strigonium Z: Strigonium C *
uenit Z: venit C * 12—13 polonorum Z: polonorum [.] C * 13 litus
Z: littus C * 14—15 strigoniensem *codd.*: Strigoniensem KOWNACKI
48₂₅₋₂₆ * 16 deinde *codd.*: Dein KOWNACKI 48₂₆, ENDLICHER 71₃₀; dein
leg. in Z PILAT 505₁₀, GOMBOS 569₂₆; demum *leg. in* C PILAT 505₂₅ et DEÉR
311₂₈ * 16—17 in agriensem *codd.*: Magriensem KOWNACKI 48₂₆, ENDLICHER
71₃₀; magriensem *leg. in* C PILAT 505₂₅ * 18 deinde *codd.*: om. KOWNACKI
48₂₇, ENDLICHER 71₃₁, PILAT 505₂₅ (Z); demum *leg. in* C PILAT 505₁₁, GOMBOS
569₂₆, DEÉR 311₂ * 19 tizia *codd.*: Tisia KOWNACKI 48₂₇, ENDLICHER
71₃₁ * 19—20 cadentes *codd.*: cedentes KOWNACKI 48₂₈, ENDLICHER 71₃₁,
PILAT 505₁₂, GOMBOS 569₂₇ * 20 regyrabant Z: [regijra] regirabant C;
[regyta] *leg.* DEÉR 311₂₈ * 21—22 nuncupatur Z: nuncupabatur C *
22 usque Z: vsque C * 23 Galis *codd.*: Salis *coni.* KOWNACKI 49₂₁, *idem*
leg. ENDLICHER 72₁, DEÉR 311₄ * 24 ungaros Z: vngaros C * 25 finem
codd.: fidem [sic!] GOMBOS 569₂₈; fines DEÉR 311₄ * 27 orto *codd.*: de
orto KOWNACKI 50₃, ENDLICHER 72₃ * 27—28 conuenerunt Z: conuenerunt
C; conueniunt DEÉR 311₅ * 30 complexu *codd.*: complexis *corr.* KOWNACKI
50₅, ENDLICHER 72₄, PILAT 505₁₈, GOMBOS 569₃₀ et DEÉR 311₂₆

Z (C)

nibus ad kathedralem ecclesiam strigoniensem, que tunc in honore sancti martiris adalberti polonorum et ungarorum apostoli nouo opere fabricabatur, perueniunt. Summo uero pontifice ad officium misse induto cum ministris sacri altaris aliisque pontificalibus cappis [sic!] et infulis ornatis ut stellis in celonitentibus fulgebant regeque || stephano ornatu sacro uestito et *dya-demate* regio coronato ut sole inter stellas prefulgenti, post sacram processionem gradienti, *super omnem populum ab humero et sursum eminenti* [sic!]. Facta autem processione {m} uerbum dei predicant, priuilegia sancte romane curie aperiunt, *audiente omni populo* distincte legunt, utrique populo pacem et amicitiam corroboratam edicunt. Placuit omnibus, et iuramento propriis manibus confirmauerunt.

Z fol.

93^r b || 93^v a

Cf. Cant. 3, 11.

Cf. Eccli. 50, 7.

Cf. I. Sam. 9, 2.

Cf. Apoc. 19, 13.

Cf. Ier. 36, 10.

2—3 strigoniensem Z: Strigoniensem C; Strigoniensem KOWNACKI 50₈ *
3—4 honore *codd.*: honorem *edd.* * 4—5 adalberti Z: Adalberti C *
5—6 ungarorum Z: vngarorum C * 6 nouo Z: nouo C * 7—8 perueniunt Z: pervenerunt C * 8 Summo *codd.*: Sanctissimo KOWNACKI 52₁; sanctissimo ENDLICHER 72₇ * 8—9 uero Z: uero C * 12—13 campis Z: cappis C; lappis [sic!] KOWNACKI 52₃; cappis *corr. edd. cett., similiter et* KOWNACKI 51₃ * 16 stephano Z: Stephano C * 17 uestito Z: vestito C * 19—20 prefulgenti *codd.*: perfulgenti KOWNACKI 52₇, ENDLICHER 72₁₂, DEÉR 311₁₃, *idem leg. in Z PILAT 505₂₆₋₂₇*; prefulgente *leg. in C PILAT ibid.* * 25 Facta Z: [[facta]] C * 25—26 processionem Z: processione C *edd.* * 26 uerbum Z: uerbum C * 29 audiente *codd.*: audienti KOWNACKI 52₁₂, ENDLICHER 72₁₅ * 31 utrique Z: utrique C * 34 et *codd.*: ei KOWNACKI 52₁₅, *idem leg. in C PILAT 505₂₇* * 35 propriis Z: proprijs C

Z (C)

Z (C O)

O

Post officium sancte
trinitatis incipitur:
„Benedicta sit sancta
trinitas...”

5 Hostia

officia

uero sancta pro rege
et principe

mezkone

0 astriq(u)um offertur;

et pro cuncto populo
per presulem

astrictum offeruntur;

pace accepta,

et

5 ibique

missa finita ad tento-
ria sua redeunt,

vbique

in gaudio et leticia,
epulis et potibus, in
cordis et organis,

*Cf. Esther 9, 17.;
Is. 30, 32.;
Iudic. 11, 34.*

10 in

et

tympanis et choris,

in

et

cytharis et fialis

awnculus et nepos

15 dies. Hijs itaque felici-
ter completis omnis

letos VIII duxerunt

dies, omnisque ||

O fol. 373^r a || b

polonorum exercitus
a maio-

20 ri [sic!]

re

usque ad minorem
muneribus replentur,
duci uero

|| dona

multa bona per nepo-
tem

C p.
354 b || 355 a

35 offeruntur.

Post hec separantur;
dux polonorum in ca-
strum salis perrexit, rex
40 uero ungarorum in al-

5 officia O: hostia corr. KETRZYŃSKI 15₄₃ * 6 uero Z: vero CO *
sancta codd.: sacra leg. in C PILAT 505 b₁₅, GOMBOS 569₄₁ * 11 astriqum
Z: Astriqum C; Astriqum corr. DEÉR 311₂₁; Astrictum edd. cett. * offertur
Z C: offertis KOWNACKI 52₂₀, ENDLICHER 72₂₁ * astrictum O: Astrictum
5 KETRZYŃSKI 15₁₆ * 23 fialis ZO: phialis C; pleialis [sic!] ENDLICHER
72₂₄ * 25 VIIJ Z: VIIJ° C; octo O * 31 usque Z C: vsque O *
33 uero Z: vero CO * 39 perrexit Z C: porrexit PILAT 506 a₂, GOMBOS
569₄₇, DEÉR 312₂ * rex Z: Rex C * 40 uero ungarorum Z: vero
vngarorum C

bam ciuitatem suam di-
lectam properauit.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 417₉₋₁₈

idem

Erat interea rex

inde

fidelis in omnibus actibus
suis, deo perfecte deditus,
per uotum et oblationem
semetipsum cum regno suo
sub tutela perpetue uirgi-
nis dei genitricis marie pre-
cibus assiduus offerrens,

Cf. Act. 24, 17.

Cf. Eccli. 5, 15.

Cuius gloria et honor tam
celebris inter ungaros ha-
betur. Et

et

ut maiorem ipsius defen-
sionis misericordiam con-
sequi ualeret, in ipsa rega-
lis sedis ciuitate, que alba
nuncupatur, sub laude et
titulo genitricis dei fa-
mosam et grandem ec-
clesiam || opere mirifico
construere cepit. Qua
perfecta

Z fol. 93^v a || b

in consecracione

et consecracionem

ipsius ecclesie ipsam
sue

regalis magnitudinis

regali magnitudini

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 418₆₋₇

reseruauit, talique eam
libertate corroborauit,
ut nullus archiepisco-
porum uel episcoporum
in ea cuiusque

iurisdicionem habebat.

interdiccionem habeat.

Cf. Esther 13, 14.

Deinde canonicis, qui
eam ad honorem dei

4 inde O: idem corr. KĘTRZYŃSKI 15₂₂ * 6 deditus codd.: devotus KOW-
NACKI 54₉₋₁₀; deuotus ENDLICHER 72₃₁ * 7 uotum ZO: votum C * 9—
—10 uirginis Z: uirginis CO * 12 Cuius ZC: cuius KOWNACKI 54₁₃; cuius edd.
cett. * 13 ungaros Z: vngaros C * 17 ualeret Z: ualeret CO *
in ZC: In O * 20 titulo ZC: tytulo O * 25 consecracione ZC: con-
secracione KOWNACKI 54₂₀, ENDLICHER 73₄ * et consecracionem O: in con-
secracione coni. KĘTRZYŃSKI 15₂₈ * 26—27 ipsam sue codd.: ipsamque
KOWNACKI 54₂₁, ENDLICHER 73₅ * 29 eam codd.: cum KĘTRZYŃSKI 15₂₉ *
30 libertate codd.: liberalitate KOWNACKI 54₂₂₋₂₃, ENDLICHER 73₆ * corrobora-
uit codd.: roborauit ENDLICHER 73₆ * 31—32 archiepiscoporum ZO:
Archiepiscoporum C * 33 cuiusque codd.: cuiusquam coni. KĘTRZYŃSKI
15₃₀ * 34 habebat Z: habeat a. corr., habebat p. corr. C; haberet ENDLICHER
73₇ * interdiccionem O: iuris diccionem corr. KĘTRZYŃSKI 15₃₀ *
35 Deinde ZC: deinde O

rent,

genitricis officia-

rent{ur},

prebendas largas statu-
tuit. Construxit

eciam

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 419¹⁵⁻²⁴5 autem in ipso inicio con-
uersionis suein ciuitate iherosolimi-
tana cenobium monacho-
rum, quod ad uictum
cottidianum predijs
et uineis locupletauit.
Aliud quoque mona-
sterium in urbe roma-
na prope sancti petri
ecclesiam ad hono-
rem sancti

Cf. Iac. 2, 15.

prothomartiris stephani

stephani prothomarti-
risconstruxit, ibique XII
canonicos locauit, et eos
predijs et uineis dita-
uit; domos uero hospi-

tales

talis [sic!]

pro peregrinis recipi-
endis edificauit, et be-
ne mura-

uit.

uit, ac laute dotauit.

Merito ergo in toto mun-
do famosum adeptus est
nomen apostoli, q(uia)
etsi ipse ewangelizandi
non a(s)sumpsit officium,
predicator tamen et ma-
gister || eximius popu-Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 419³⁰⁻⁴²⁰
Cf. Matth. 26, 13.O fol.
373^r b || 373^v a

35 1-2 officiarentur O: officiarent corr. KĘTRZYŃSKI 15₃₁ * 3 largas codd.:
largus ENDLICHER 73₉ * 4 Construxit Z C: Construxit O; Constituit Kow-
NACKI 56₄; constituit ENDLICHER 73₉ * 5-6 conuersionis Z: conuersionis
C * 5-7 in ipso inicio conuersionis sue in ciuitate Z] conf. Hartv.: in ipsa
conuersionis Christi... ciuitate (BARTONIEK 419¹⁵⁻¹⁶) * 7-8 iherosolimitana
0 Z: Ierosolimitana C; ierosolimitana O * 8 cenobium Z C: cennobium O *
9 uictum Z C: victum O * 10 predijs Z O: presidijs C * 11 uineis Z:
vineis CO * 13 urbe Z: vrbe CO * 13-14 romana ZO: ronana
C * 19 construxit codd.: constructus [sic!] KOWNACKI 56₁₁, ENDLICHER
73₁₃₋₁₄ * XII Z C: XII O * 21 uineis Z: vineis CO * 21-
5 -22 ditauit codd.: dotauit KOWNACKI 56₁₃; dotauit ENDLICHER 73₁₅ * 22 domos
Z C: Domos O * uero Z: uero CO * 22-23 hospitalis O: hospitales
corr. KĘTRZYŃSKI 15₃₇₋₃₈ * 30 apostoli codd.: Apostolici KOWNACKI 58₃;
apostolici ENDLICHER 73₁₈, idem leg. in C PILAT 506₂₈ * 32 asumpsit Z:
assumpsit CO edd. * 33 predicator tamen codd.: predicator(um) tamen
50\ <dux> coni. KĘTRZYŃSKI 15₄₁₋₄₂

p(rese)ns

lis solacium

prebens

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 421₃₋₁₂

monitu diuino

extitit.

Quadam uero nocte

Cf. *Iudith* 9, 1.

regno

nemine sciente solus ad
ecclesiam uenit, seque
prosternens oracionem
pro

grege

Cf. *Gen.* 39, 18.depressum ingemiscere
et *clamare audiret*,suo *ad dominum* fu-
dit. Cumque ibi lan-
guentem pauperem
febre

erat indutus,

ueste, qua

indutus erat,

operuit, mox

pauperem

opperuit. Moxque

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 422₂₁—423₁

Diuinaque

illi manum imponens
ab infirmitate

eum

ri

curauit.

Diuina quoque

Z fol.
93^v b || 94^r auirtus et gracia in uita
sua demonstra-re [*sic!*]

C p. 355 a || b

po||terat habere,

uoluit, quippe quociens
alicuius hominis infirmitas
auribus suis intimata || fu-
it, missa sibi pro medicina,
quam tunc in presenti

habere poterat,

particula{m} panis uel

2 presens Z C: praebens KOWNACKI 58₅, GOMBOS 570₁₈, *idem leg. in Z* PILAT 506 b₉; prebens ENDLICHER 73₂₀, FLORIANUS 75₆, DEÉR 312₃₀ * 4 uero Z: uero C O * 7 uenit Z: uenit C O * 8 oracionem *codd.*: orationi *leg. in C* PILAT 506₂₉ * 10 regno C: rege *a. corr.*, reg(n)o *p. corr.* Z: rege *leg. in Z* DEÉR 312₃₂ * 12—13 languentem Z O: langwentem C * 16 audiret Z C: audiset [*sic!*] KOWNACKI 58₁₁; audisset ENDLICHER 73₂₄ * 17 ueste Z: veste C O * 26 uirtus Z: uirtus C O * uita Z C: uita O * 27—28 demonstrare O: demonstrari *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄ * 29 uoluit Z: uoluit C O * quippe Z O: Quippe C * quociens *codd.*: quoties PILAT 506 b₁₇₋₁₈, FLORIANUS 75₁₃, GOMBOS 570₂₃₋₂₄ * 31 intimata Z C: [*infirmata*] intimata O * 34 poterat Z: po || poterat C * 35 particulam *codd.*: particula *corr.* PILAT 506 b₂₀, FLORIANUS 75₁₆, GOMBOS 570₂₅, KOWNACKI 16₆, *idem leg. in Z* DEÉR 312₃₉

transmisit,

pomi redolentis, mandatum, ut sanus surgeret,

transiuit,

et dei propiciatione uerbum ipsius comitante statim sospitatem recepit,

[8.] De uisione quadam regis vngarie et uictoria contra imperatorem

Qvadam igitur nocte
per reuelacionem

Cf. Hartv. BARTONIEK 423₇₋₁₉
Cf. Gal. 1, 12.

quadam experfactus ueredauum [sic!] quendam

qua(n)dam

infra diem et noctem ad
albam transsiluana(m)
precepit festinare et omnes in rure manentes ad

iniunctas

munitas

posse(t),

ciuitates, quam citissime

posset,

superuenturos

congregare. P(er)redixit
enim

super futuros

feliciusque [sic!]

christianorum hostes,

quam

1 redolentis *codd.*: redolenti KOWNACKI 58₁₉, ENDLICHER 73₂₉, FLORIANUS 75₁₆, GOMBOS 570₂₅, *idem leg. in* Z PILAT 506 b₂₁ * 2 surgetet *codd.*: pergeret KOWNACKI 58₂₀, ENDLICHER 73₃₀ * 3 transiuit O: transmisit KĘTRZYŃSKI 16₇ * 4—5 uerbum Z: uerbum C O * 6 sospitatem *codd.*: sospitalem DEÉR 313₃ * 7 uisione Z: uisione C * 9 uictoria Z: uictoria C * 9—10 inperatorem Z: imperatorem C * 11 Qvadam Z C: Quadam O; Quidam [sic!] DEÉR 313₆ * 12 per *codd.*: post KĘTRZYŃSKI 16₉ * reuelacionem Z C: reuelacionem O * 13 quadam O: quendam *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₉ * 13—14 ueredauum Z: ueredanum C; ueredarium *corr. edd.* * 14 quendam Z C: quondam DEÉR 313₇ * 15 infra *codd.*: intra *corr.* KOWNACKI 60₆, ENDLICHER 74₁, PILAT 507 a₁, FLORIANUS 75₂₁, KĘTRZYŃSKI 16₁₀, GOMBOS 570₃₀ * 16 transsiluana Z C: transsiluanam O; Transiluaniam KOWNACKI 60₆₋₇; Transyluaniam ENDLICHER 74₂ * 17 precepit *codd.*: fecit KOWNACKI 60₇, ENDLICHER 74₂, FLORIANUS 75₂₂; praecipit GOMBOS 570₃₁ * 19 iniunctas Z C: munitas *corr.* PILAT 507 a₃, FLORIANUS 75₂₃, GOMBOS 570₃₂, DEÉR 313₄₁; *conf.* ad munitiones ciuitatum Hartv. BARTONIEK 423₁₁ * 21 posse Z C: posset *corr.* PILAT 507 a₄, FLORIANUS 75₂₄, GOMBOS 570₃₂, DEÉR 313₄₂ * 22 Perredixit Z: Predixit C O * 24 superuenturos Z: superuenturos C * super futuros O: superuenturos *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₁₂₋₁₃ * 26 feliciusque Z C: scilicet qui *corr.* PILAT 507 a₅, FLORIANUS 75₂₅, GOMBOS 570₃₃; *cf.* uidelicet qui Hartv. BARTONIEK 423₁₃₋₁₄ * quam O: qui *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₁₃

bat [*sic!*],

tunc vngaris mitte-

bant [*sic!*],byssos pro censu posses-
siones eorum depredatu-
ros. Vix nuncius manda-

ta

tum

regis compleuit, et ecce
paganorum inopinata ca-
lamitas

venit,

incendijs et rapi-

nis terram totam devasta-
uit.

Cf. Iob 5, 21.

Cf. Ier. 50, 28.

Cf. Ps. 17, 19.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 423₂₁—424₁₃nis; tota deuastata est
per *ulcionem dei*. Vnde
meritis beati uiri mani-
festatum est hoc, ut
omnes, qui eum inua-
dere uellent, deum, qui
protector eius est, time-
rent.Post hæc uero Cunra-
dum imperatorem roma-
num manu forti terminos
vngarie inuadere nunci-
ant. Contra quem rex con-
siliū habens episcoporum
et principum ad tuendam
patriam armatos tocus vn-
garie conuenire fecit; pri-
us tamen recolens se nichil
sine christi suffragio posse,
manus et cor leuans ad ethe-

1—2 mittebat Z C: imminebant *corr.* PILAT 507 a₆, FLORIANUS 75₂₅, GOMBOS 570₃₃, DEÉR 313₄₃; *cf.* imminebant Hartv. BARTONIEK 423₁₄ * mittebant O: imminebant *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₁₃ * 3 byssos *codd.*: bysso KOWNACKI 60₁₁; Byssio ENDLICHER 74₅; Bessos *corr.* PILAT 507 a₆, FLORIANUS 75₂₅, GOMBOS 570₃₃ * 4—5 depredaturos *codd.*: deprædaturi [*sic!*] KOWNACKI 60₁₂; depredaturo [*sic!*] ENDLICHER 74₆ * 5—6 mandatum O: mandata *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₁₄ * 7—15 et ecce — manifestatum est hoc Z] *notionem veram* Hartv. *præbet*: et ecce Bessorum inopinata calamitas incendijs et rapinis cuncta devastavit per revelationem dei meritis beati viri concessam animabus omnium salvatis per receptacula munitionum (BARTONIEK 423₁₆₋₂₀) * 12 deuastata Z: devastata C * 14 uiri Z: viri C * 14—15 manifestatum Z: manifestum C * 15 ut Z C: et [*sic!*] KOWNACKI 60₁₇, ENDLICHER 74₉ * 16—17 inuadere uellent Z: invadere uellent C * 20 uero Z: vero C * 20—21 Cunradum Z C: Conradum KOWNACKI 60₂₀, ENDLICHER 74₁₂, PILAT 507 a₁₄, FLORIANUS 75₃₁, GOMBOS 570₃₈ * 23 inuadere Z: invadere C * 26 principum Z C: Principum [*sic!*] KOWNACKI 60₂₄; principum ENDLICHER 74₁₄ * 27 tocus Z: cicius C * 28 conuenire Z: convenire C * 30 suffragio Z C: suffragiis KOWNACKI 60₂₆₋₂₇, ENDLICHER 74₁₆

Z (C)

ra domine sue perpetue uir-
gini marie suas iniurias com-
mendans tale(m) prorupit
in uocem: „Si placet tibi,
5 domina imperatrix celi et
terre, tue partem heredita-
tis ab inimicis deuastari et
nouellam plantacionem
christianitatis abolere,
0 committo disposicioni
|| tue et uoluntati”. Hiji
dictis quasi consolatus ab ea
fiducialiter contra hostem
ibat ad prelium. Recor-
5 datus autem uerborum
Alexandri regis, qui di-
xerat: „Stare pro pa-
tria, patrie titulis et ho-
norum inuigilare de-
0 cet”, animum confort-
tauit. Altera uero die dei
miserante gracia *nuncius*
ab imperatore *uenit*, qui
eius reditum *nunciauit*.
25 Regredientibus aduersarijs
uir dei se per preces bea-
te uirginis liberatum in-
telligens christo sueque
matri gloriose flexis ge-
nibus, ad celum exten-
30 sis manibus *gracias egit*,
eamque procuratricem
sui regni a domino po-

Cf. Esther 7, 3.

Cf. Ps. 143, 12.

Z fol. 94^r a || b

Cf. Hartv. BARTONIEK 424₁₃₋₂₃
Cf. II. Reg. 9, 18.

Cf. Matth. 26, 27.

- 1—2 uirgini Z: uirgini C * 2 iniurias Z: in [[inua]] iurias C * 3 tale
5 Z C: talem *corr.* KOWNACKI 60₂₉, ENDLICHER 74₁₃, PILAT 507 a₂₂, FLORIANUS
76₂, GOMBOS 570₄₂ * 4 uocem Z: uocem C * 7 deuastari Z: deua-
stari C * 9 abolere Z C] *cf.* aboleri *Hartv. BARTONIEK 424₈ **
11 uoluntati Z: uoluntati C * 12 consolatus Z C: consulatus [*sic!*] END-
10 LICHER 74₂₂, GOMBOS 570₄₅ * 13 fiducialiter Z C: fideliter KOWNACKI
62₇, ENDLICHER 74₂₂, FLORIANUS 76₀ * 14—15 Recordatus Z: recordatus
C * 15 uerborum Z: uerborum C * 16 Alexandri Z: alexandri C *
17 Stare Z: stare C * 18 patrie Z C: Patriis KOWNACKI 62₁₀; patriis END-
LICHER 74₂₄, FLORIANUS 76₃, GOMBOS 570₄₇, *idem leg. in* Z PILAT 507 b₈ *
18—19 honorum Z C: honori *corr.* KOWNACKI 62₁₀, ENDLICHER 74₂₅, PILAT
507 b₈, FLORIANUS 76₃, GOMBOS 570₄₇ * 19 inuigilare Z: inuigilare C *
21—24 Altera uero die — reditum nunciauit Z] *cf.*: Altera mox die nuncius ad
5 unumquemque ducem Germanorum in castra ceu missus ab inperatore
uenit, qui eis redeundi mandatum detulit *Hartv. BARTONIEK 424₁₃₋₁₈ **
21 uero Z: uero C * 23 uenit Z: uenit C * 25 aduersarijs Z: aduersarijs
0 C * 26 per Z: pre C * 27 uirginis Z: uirginis C

C p.
355 b || 356 a

Cf. Sap. 6, 5.

Cf. Hartv. BARTONIEK 425₁₋₆

Cf. Iudic. 7, 19.

O fol. 373^a a || b
Cf. Act. 6, 13.
Cf. II. Tim. 4, 8.

stulauit, ibique uotum
optulit. Imperator uero su-
orum tam repentina perter-
ritus defeccione sciscitans ||
ab eis, qualiter contigis-
set, quod perterriti om-
nes fuissent, et quod
per proprium nuncium
regressionem suam
nunciassent, et permag-
num pudorem sue po-
tencie inposuissent, *uo-*
luntatem dei et regis
sanctitatem esse cog-
nouerunt.

Idem quoque rex sanc-
tus sollicitudine

et regis

regalium dispositionum
occupatus tempus diu-
num colloquijs et consilijs
transiens per *noctis* silen-
cium *uigilijs* et oracionibus
instare, contemplacioni
uacare, lacrimas fundere, ||
deum *alloqui non cessa-*

bat.

bat, *iustique iudicis* mo-
deracionem super cottidia-
nas iudiciorum discussio-
nes *mis(eri)c(or)dit(er)*
descendere flagitabat.

1 uotum Z: votum C * 2 optulit Z: obtulit C *edd.* * uero Z: uero C * 3—4 perterritus Z: perteritus C * 7 fuissent Z: fugissent C * 7—10 quod per proprium — nunciassent] cf. Hartv.: cum nuncium reversionis eorum non suum fuisse ueraciter sciret (BARTONIEK 424₂₃₋₂₅) * 9 suam Z: om. C * 10—11 permagnum: permagnum Z; per magnum C *edd.* * 12 inposuissent Z C: impossissent [sic!] KOWNACKI 64₂₋₃ * 12—13 uoluntatem Z: voluntatem C * 14—15 cognouerunt Z C: cognouere KOWNACKI 64₄; cognouere ENDLICHER 75₃ * 17 sollicitudine Z O: solitudine a. corr., sollicitudine p. corr. C; ci add. C^{mg} * 19 dispositionum Z O: dispositionem a. corr., dispositionum p. corr. C * 20—21 diurnum Z C: diurnum O; diurnum [sic!] KOWNACKI 64₇; ENDLICHER 75₃ * 22 transiens *codd.*: transiens corr. KĘTRZYŃSKI 16₁₈ (cf. Hartv. BARTONIEK 425_{1-2, 38-39}) * noctis *codd.*: noctem KOWNACKI 64₈, ENDLICHER 75₆ * 22—23 silencium Z C: silencium O; silencium corr. KĘTRZYŃSKI 16₁₉ * 23 uigilijs Z: uigilijs C O * 25 uacare Z: uacare C O; uocare [sic!] KOWNACKI 64₉ * 26 deum *codd.*: Dominum DEÉR 314₁₃ * 27—28 moderacionem Z C: moderacione DEÉR 314₁₄₋₁₅ * 28—29 cottidianas Z C: quotidianis KOWNACKI 64₁₂, ENDLICHER 75₉; cottidianis DEÉR 314₁₅ * 29—30 discussiones Z C: discussionibus ENDLICHER 75₉ * 30 miscediter Z: misericorditer C *edd.*

[9.] De deuotis oracionibus regis et morte filij eius henrici

Nocte igitur quadam,
cum estatis tempore
in campestribus fixis ten-
torijs starent, ceteris so-
po-

Cf. Hartv. BARTONIEK 425₇₋₂₄
Cf. Num. 13, 1.

deditis surgens a lecto
deum depre||cabatur
pro sua et populi ig-
norancia.

re [sic!]

Z fol.
94^r b || 94^v a
Cf. Hebr. 9, 7.

diucius oracioni insiste-
ret, papilio super eum ex-
tensus a terra leuatus

Cumque

cepit pendere in aere, do-
nec uir dei a contempla-
cione spiritum relaxa-

tamdiu

Quod cuidam uiro bone
uite est manifesta-

uit.

rex sanctus

tum, quem

per spiritum sanctum
edoctus ad se uocauit,

Cf. Tob. 4, 1.

1 deuotis Z: deuotis C; votis KOWNACKI 64₁₄, PILAT 508 a₉, GOMBOS 571₁₃; uotis et ENDLICHER 75₁₁, FLORIANUS 76₂₇ * 2 et Z: et de C * 3 eius Z: eius C * 7 in campestribus codd.: in campestri loco con. KĘTRZYŃSKI 16₂₁; cf. Hartv.: in campestris amplitudinis loco (BARTONIEK 425₉₋₁₀) * 8 starent codd.: staret con. KĘTRZYŃSKI 16₂₂ * 8-10 sopore O: sopori corr. KĘTRZYŃSKI 16₂₂; cf. Hartv.: sopore depressis (BARTONIEK 425₁₀) * 15 Quem Z C: Quum corr. KOWNACKI 64₂₀, PILAT 508 a₁₅, GOMBOS 571₁₆; quum ENDLICHER 75₁₅, FLORIANUS 76₃₁; cf. Cumque Hartv. BARTONIEK 425₁₃ * 17-18 extensus codd.: extensu [sic!] KOWNACKI 64₂₁ * 20 in codd.: om. PILAT 508 a₁₇, GOMBOS 571₁₇ * 21 uir Z: uir C O * 22-23 relaxauit Z O: releuauit C; releuauit leg. in C PILAT 508₂₇; cf. Hartv.: donec uir dei in se reuersus a contemplatione spiritum relaxauit ab oratione (BARTONIEK 425₁₆₋₁₇) * 23 ab Z C: ob [sic!] ENDLICHER 75₁₇ * 24 uiro Z: viro C; [v] || viro O * 25 uite Z: uite C O * 28 esse Z C: nosse con. PILAT 508 a₂₀, FLORIANUS 76₃₅, GOMBOS 571₁₉ * 29 facti Z C: sancti edd.; notionem veram Hartv. praebet: archani sui conscium esse (BARTONIEK 425₂₁) factum (corr. KARÁCSO-NYI) * 31 uocauit Z: uocauit C O

Cf. Prov. 29, 5.

dis

blan-

disque

Cf. Hartv. BARTONIEK 427₈—428₁

stat illud impletum:

prius *sermonibus*, quid uidisset, sciscitabatur, post, ne cui diceret, donec ipse uiueret, imperauit.

In beato quoque rege con-

stat, quod illud impletum est:

Cf. Act. 14, 21.

regnum dei.

quoniam per multas tribulationes oportet intrare

in regnum celorum.

Multis

enim

subcubuit:

modis correccioni diuine

succubuit. Nam

sicut

tribus annis in infirmitate continua laborauit; per missionem in seipso

ut

in beato Iob iudicis eterni per secreti consilij examinationem in filiorum suorum

obitu

<obitu>

sensit imminere

uerbera,

verba [sic!],

quos in ipsis

infaciem [sic!]

in facie [sic!]

sue gradibus, teneros quos dedit,

deus

abstu-

3—4 uidisset Z: vidisset CO * 6 uiueret Z: viueret CO * 3
 11 quoniam ZO: Quoniam C; Quem KOWNACKI 66₈; quem ENDLICHER 75₂₃; quam
 PILAT 508 a₂₈, FLORIANUS 77₄, DEÉR 314₃₁; Quam GOMBOS 571₂₂ * 11—
 —12 tribulationes ZO: tribulaciones C * 12 oportet ZC: oportet O; nos add.
 KOWNACKI 66₉, ENDLICHER 75₂₄ et uncis includens KĘTRZYŃSKI 16₃₀ *
 16 correccioni ZC: correccioni O * 18 in ZO: In C * 19—20 per missio-
 nem: permissionem edd.; permissione vel percussione coni. KARÁCSONYI *
 20 seipso codd.: semet ipso ENDLICHER 75₂₈, FLORIANUS 77₆₋₇ * 22 Iob
 ZC: iob O * 26 obitu ZC: om. O; add. KĘTRZYŃSKI 16₃₄ * 28 uerbera
 Z: verbera C; verba [sic!] KOWNACKI 66₁₅ * verba O: [secundum] verba
 [sic!] coni. KĘTRZYŃSKI 16₃₄ * 30 infaciem ZC: infantiae corr. KOWNACKI
 66₁₅₋₁₆, PILAT 508 b₇, GOMBOS 571₂₈; infancie ENDLICHER 75₂₉; infancie FLORIANUS
 77₉, DEÉR 314₃₇; similiter apud Hartv. BARTONIEK 427₁₉ * in facie O: infancie
 corr. KĘTRZYŃSKI 16₃₅ * 31 teneros codd.: teneris KOWNACKI 66₁₆, END-
 LICHER 75₂₉ * 32 quos codd.: qui coni. KĘTRZYŃSKI 16₃₅ (cf. Hartv. BAR-
 TONIEK 427₂₀: qui)

Z (C)

Z (C O)

O

lit. De

quorum morte mesticiam
abortam [sic!] genitor
propter amorem

lit, de

superstitis bone indolis
pueri

filij

Henrici

hemerici

solacio compescu-

it. Quem

it, quem

quasi iam unicum caro di-
ligens affectu precibus
christo commendans et
eius genitrici uirgini

marie

perpetue commendauit.
Hunc sibi superstitem,
hunc

regni heredem uotis omni-
bus desiderauit.

regem heredem votis, ora-
cionibus desiderauit,
quem

Quem

dominus iesus christus
non in terrestri regno
disposuit || laborando

Cf. Eph. 5, 20.

O fol.

373^v b || 374^r a

impe{t}rare [sic!],

proparare [sic!],

inanis corruptibilis

in annis [sic!] corrup-
tibili

machina corporis in
celesti regno cum an-
gelis triumphare. Mox

deci||dens

incidens

in grauem || infirmita-
tem

C p. 356 a || b

Z fol. 94^v a || b

Henricus

hemericus

nobilis dux sclauonie
VIII diebus languit,

3 abortam *codd.*: obortam *corr.* PILAT 508 b₈, FLORIANUS 77₁₀, KĘTRZYŃSKI 16₃₆, GOMBOS 571₂₇, DEÉR 314₃₉ * 5 filij O: filio [sic!] KĘTRZYŃSKI 16₃₆ * 11 unicum Z: vnicum CO * 13 commendans *codd.* cf. cottidianis *Hartv.* BARTONIEK 427₂₄₋₂₅ * 14 uirgini Z: virgini CO * 19 regem O: regni *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄₀ * 19-20 oracionibus O: omnibus *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄₀ * 22 iesus Z: XP *a. corr.*, iesus p. *corr.* Z * 25 impetrare Z C: imperare *corr. edd.* * proparare O: imperare *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄₁; preparare *leg. in* O KĘTRZYŃSKI 16₄₇ * 27 inanis Z C: manis [sic!] KOWNACKI 66₃₇, magis ENDLICHER 76₄ * in annis O: inanis *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄₂ * 33 grauem Z O: guem C; quam KOWNACKI 66₃₉, ENDLICHER 76₆ * 36 sclauonie Z: Sclavonie C; slauonie O * 37 VII Z C: octo O * languit Z C: languit O

Z (C)

Z (C O)

O

Cf. Matth. 27, 50.

susceperunt.

eius, que

runt,

IX° uero die hora IX^a
emisit spiritum, quem
sancti angeli in suum
consorcium

Vxor uero

inuiolata cum ipso
permansit, VII° die

in die dominica mi-
grauit ad dominum. O
gloriose uirgines chri-
sti, que uirginitatem
suam christo in tan-
tum dedicaue-

ut etiam in morte non
separarentur!

receperunt.

eius

post ipsum

rant,

**[10.] De successione
Albe in regnum post
mortem patris [!]**

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 429₂-4

henricum

Uidens autem beatus
stephanus sine spe po-
steritatis solum se esse
derelictum et unicum fi-
lium suum

sepultum, pietatis affectu
doluit super filio suo
multis die-

hemericum

1 IX° Z C: Nono O; nona KOWNACKI 68₂, ENDLICHER 76₇, PILAT 508 b₂₁,
FLORIANUS 77₂₀, GOMBOS 571₃₄, DEÉR 315₇ * uero Z: vero CO * IX^a
Z C: nona O * 3 angeli codd.: Apostoli [sic!] KOWNACKI 68₄; apostoli
ENDLICHER 76₈ * 6 uero Z: vero CO * 7 eius O: eius, que corr.
KĘTRZYŃSKI 17₃ * 8 inuiolata Z: inuiolata CO * 9 VII Z: VII° C;
septimo O; septima ENDLICHER 76₁₀; VII-a FLORIANUS 77₂₃ * 12 dominum
codd.: Deum KOWNACKI 68₇, ENDLICHER 76₁₀, idem leg. in Z PILAT 508₂₈₋₂₉ *
13 uirgines Z: virgines CO * 14 uirginitatem Z: uirginitatem CO *
19 separarentur Z O: seperarentur C; separantur PILAT 509 a₂, FLORIANUS 77₂₅₋₂₆,
KĘTRZYŃSKI 17₆, GOMBOS 571₃₈, DEÉR 315₁₂ * 20 successione Z: Successione
C * 21 Albe Z: albe C * post Z C: per KOWNACKI 68₁₂ *
22 patris Z C] de errore rubricatoris vide KARÁCSONYI op. cit. 16. * 23 Uidens
Z: Videns C; uidens O * 24 stephanus Z O: Stephanus C * 25 se] s. s. Z * 26 et Z O: ut C * unicum Z: vnicum CO * 29 pietatis Z O: pijetatis C

Z (C)

Z (C O)

O

bus. Vix

umquam ad risum labia
mouit, sed semper sic ap-
parens, acsi *ante tribunal*
christi staret, in oracio-
nibus oculis eius presen-
ciam conspiciens christum
in ore, christum in corde,
christum in cunctis acti-
bus se gestare

demonstrauit.

Tandem per misericordi-
am dei dignus centuplicari
retributionis brauiio *ex-*
pectabat consolationem iesu christi,
ut paruulum uideret
sibi filium nascitu-
rum. Mox uxor *con-*
cepit et peperit filium,

quem *uocauit* leuenta;
post hoc *concepit et*
peperit alium,

cui *imposuit nomen*

uero anno *concepit et*
peperit filium, cui

nomen Bela. Transac-
tis uero post partum
filiorum sex mensibus
uxor sancti stephani
regina vngarie mortua

est, qui

habito consilio princi-
pum *accepit*

uxorem

bus; vix

monstrauit.

abel. Tercio

indidit

est. Qui

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 429²⁰⁻²⁷

Cf. Rom. 14, 10.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 430²⁹⁻³⁰
Cf. Lucae 2, 25.

Cf. Gen. 21, 2—3.

Cf. II. Reg. 24, 17.

Cf. Ex. 2, 1.

2 umquam Z: vmquam C; vnquam O * 4 acsi Z: ac si CO * 5 in
ZO: In C * 5—6 in oracionibus oculis *codd.*: interioribus oculis *corr.*
KĘTRZYŃSKI 17¹⁰⁻¹¹ (cf. Hartv. BARTONIEK 429²³⁻²⁴) * 8 ore *codd.*: oratione
KOWNACKI 68²⁰; oratione ENDLICHER 76¹⁹ * 13 centuplicari *codd.*: centupli-
cate *corr.* KĘTRZYŃSKI 17¹³ (cf. Hartv. BARTONIEK 430³⁴) * 17 uideret Z:
videret CO * 19 uxor Z: vxor CO * 21 uocauit Z: vocauit C *
leuenta Z: leuentha C; Levantha KOWNACKI 70²; Leuantha ENDLICHER 76²⁴ *
24 imposuit ZO: inposuit C * 25 tercio Z: Tercio C * 26 uero Z:
vero CO * 29 Bela Z: bela CO * 30 uero Z: vero CO *
31 sex ZO: VJ C * 32 uxor Z: vxor CO * stephani ZO: Stephani
C * 33 regina *codd.*: regis DEÉR 315²⁹ * 37 uxorem Z: vxorem C

O fol. 374^r a || b

almanie, cum qua intrauit minor frater nomine henricus.

ala||manie.

Z fol.

94^r b || 95^r aCf. *Iudic.* 6, 12.;*Num.* 12, 6;*Act.* 1, 10.

de theutonia sororem regis

Post copulationem uero uxoris X^o mense in uisione || apparuit

ei

angelus in albis uestibus dicens: „Veni dilecte mi rex stepha-

ne ad me!

ne!

quia tempus est, ut post labores seculi requiescas in gaudio paradisi”. Euigilans autem

aduocat

advocauit

episcopum, et ei uisionem edidit.

cit.

dit.

Cf. Hartv. BARTO-

NIEK 430₃₀—431₄Cf. *I. Mach.* 1, 6.Eadem uero die hora IX^a tactus febre debilitatus est, et decidit in lecto-

tum; et cum sibi

tum. Et cum sui

transitus diem imminere cognouisset, accersitis episcopis, principibus et comitibus et primis palacij sui iuuenibus de christi uocatione exultans indicauit eis dissolutionem sui corporis

imminere. Post

inminere; post

7 uero uxoris Z: uero vxoris CO * X^o ZC: decimo O; IX ENDLICHER 76₃₁ * 8 uisione Z: uisione CO * 10—11 uestibus Z: uestibus CO * 15 seculi *codd.*: saeculis [*sic!*] KOWNACKI 70₁₆ * 17 Euigilans ZC: Evigilans O * 19 aduocat Z: advocat C; advocavit KOWNACKI 70₁₇; aduocauit ENDLICHER 77₁₋₂ * 20—21 uisionem Z: uisionem CO * 21—22 edidit O: edicit *corr.* KĘTRZYŃSKI 17₂₃ * 23 uero Z: uero CO * 24 IX^a ZC: nona O * 25 decidit *codd.*: cecidit KOWNACKI 70₂₀, ENDLICHER 77₃ * 28 imminere ZO: inminere C * 29 accersitis ZO: accorsitis *a. corr.*, accersitis *p. corr.* C * 30 principibus *codd.*: et Principibus KOWNACKI 72₂; et principibus ENDLICHER 77₅, PILAT 509 b₁₈, FLORIANUS 78₈, GOMBOS 572₁₀, DEÉR 316₅ * 33 uocatione Z: uocatione CO

Z (C)

Z (C O)

O

hec tractauit cum eis de

alumpno filiorum suo-
rum, et commisit eos in
manus episcoporum et
5 kaul comitis sub sacra-
mento, deinde de uxore
et

certam [sic!]

regno, quis post ipsum

regeret, et nouellam
plantacionem non

terram

Cf. Ps. 143, 12.

exsiccaret, sed christia-
nis plantaret; consenci-
entibus omnibus albam
5 nomine || inter se maio-
rem et rectorem elege-
runt.

exularet [sic!], sed
christianos plantaret.

Cp. 356 b || 357 a

illos

Deinde paterne monuit

eos

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 431₄₋₁₃

catholicam fidem obser-
uare, quam acceperant,
amare iusticiam, uincula
superne caritatis diligere
et caritati operam dare,
humilitatis studio

inuigilare, pre

vigilare. Pre

plantacioni christianitatis

omnibus uero nouelle

christianitati

Cf. Ps. 143, 12.

custodiam adhibere. Hijs
dictis manus et oculos le-
uans ad celum sic ora-
bat: „Regina celi et terre
imperatrix et coadiu-

Cf. I. Par. 21, 16.

1 hec] superscr. Zrubr * cum codd.: ad [sic!] KOWNACKI 72₆, ENDLICHER
5 77₇ * 3 commisit Z: comisit C * 3—4 in manus episcoporum Z C:
in manibus eorum KOWNACKI 72₇, ENDLICHER 77₈₋₉, idem leg. in C PILAT 510₂₈ *
5—6 sacramento Z C: sacramento KOWNACKI 72₈, ENDLICHER 77₉, idem leg. in
C PILAT 510₂₈₋₂₉ * 6 deinde Z: Deinde C * uxore Z: vxore C *
8 quis codd.: qui KOWNACKI 72₉, ENDLICHER 77₁₀; quod leg. in C PILAT 510₂₉ *
10 9 certam Z C: terram corr. edd. * 12 exularet O: exsiccaret corr. KĘTRZYŃ-
SKI 17₂₉ * 12—13 christianis Z C: Christianus leg. in Z DEÉR 316₁₁ *
13 plantaret Z: placaret C; placeret KOWNACKI 72₁₁, ENDLICHER 77₁₁, idem leg.
in C PILAT 510₂₉ * 22 uincula Z C: vincula O; uinculo ENDLICHER 77₁₄₋₁₅ *
24 caritati codd.: castitati coni. KĘTRZYŃSKI 17₃₁ * 26 inuigilare Z: invigi-
5 lare C * pre Z C: pro KOWNACKI 72₁₈, ENDLICHER 77₁₆, FLORIANUS 78₁₃ *
vigilare O: invigilare corr. KĘTRZYŃSKI 17₃₁₋₃₂ * 27 uero Z: vero C O *
28 plantacioni Z C: plantationis KOWNACKI 72₁₈, PILAT 510_{a13}, FLORIANUS
78₁₄, GOMBOS 572₁₉; plantacionis ENDLICHER 77₁₆₋₁₇ * 31 sic Z O: Sic
C * 33 imperatrix codd.: reparatrix coni. KĘTRZYŃSKI 17₃₄

trix! inclina tuo patro-
cinio:

trix inclita! tuo patronicio

Cf. Ps. 16, 8.

cum principibus

sanctam ecclesiam cum
episcopis et clero, regnum

et liberos cum primatibus

et populis *sub alis tue
proteccionis relinquo*".
Quibus dictis oleo in-
firmorum corpus su-
um inungi pecijt. Post

unctionem „Credo”

inv⟨n⟩ccionem „credo”

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 431₁₂₋₁₃

cantat. Demum „pa-
ter noster”. Quibus ul-
timum benedicens ma-
nibus

extensis sursum

sursum extensis

Z fol. 95^r a || b
Cf. Lucae 23, 46.
O fol.
374^r b || 374^v a

dixit: „*In manus || tuas
domine iesu christe
commendo*”

animam meam”.

spiritum meum”. || Et
sic tradidit *spiritum*.

[11.] De morte et planctu regis ste- phani et miraculis

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 431₁₄₋₁₅

Instabat autem sollemp-
nitas sancte dei genitri-
cis assumpcio gloriosa,
ad quam omnes solito
more in albam ciuita-
tem confluxerant, et
tentorijs campos ope-
ruerant.

1 inclina Z C: inclita corr. edd.; cf. Hartv.: Regina celi, reparatrix [var. impe-
ratrix] inclita mundi (BARTONIEK 431_{10, 39}) * 6 alis] alijs a. corr., alis p. corr.
Z * 10 inungi Z: invngi C O * pecijt Z O: [precepit] pecijt C; [per-
cepit] petiit leg. in C PILAT 510₃₀; precepit petiit leg. in C DEER 316₃₆ *
11 unccionem Z: vnccionem C; iunctionem [sic!] GOMBOS 572₂₃ * 12 Demum
codd.: in Deum KOWNACKI 72₂₈; in deum ENDLICHER 77₂₃; dein PILAT 510 a₂₀,
FLORIANUS 78₂₀, GOMBOS 572₂₄; deinde leg. in O KETRZYNSKI 17₃₇ * 12—
—13 pater Z O: Pater C * 13—14 ultimum Z: vltimum C O * 24 miraculis
Z C: miraculo KOWNACKI 74₅, ENDLICHER 77₂₆, idem leg. in Z PILAT 510₃₀ * 25—
—26 sollempnitas Z: solempnitas C * 29 in Z: in in rasura C * 30 con-
fluxerant Z C: confluxerunt KOWNACKI 74₉, ENDLICHER 77₂₉, FLORIANUS 78₂₇,
GOMBOS 572₂₈, similiter corr. PILAT 510 b₂ * 31—32 operuerant Z C: ope-
ruerunt KOWNACKI 74₉₋₁₀, ENDLICHER 77₂₉, FLORIANUS 78₂₇, GOMBOS 572₂₉,
similiter corr. PILAT 510 b₃

Planxerunt autem
eum omnes populi vn-
garie simul in unum
diues et pauper; epi-
scopi cum clero cantu
lamenta(bi)li animam
eius

domino

commendant, atque fa-
bricato marmoreo nouo
monumento recondi-
tur, in quo nondum
quisquam positus fu-
erat. Quidam autem
episcopus grecorum sancte
conuersacionis in ipsa
transitus sui hora audi-
uit animam sancti ste-
phani

in celum

deferentem per angelo-
rum choros et laudan-
tes dominum iesum
christum [sic!]. Qui
statim nuncium in vn-
gariam ad albam ciui-
tatem transmisit, et
ita, sicut audiuit et ui-
dit sanctus episcopus,
nuncius eius inuenit.
Litteris autem de obi-
tu eius a capitulo ac-

Cf. I. Mach.
2, 70.; 13, 26.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 432₈₋₁₀
Cf. Io. 19, 41.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 428₂₅₋₂₇
Cf. II. Petri 3, 11.

Cf. Eph. 5, 20.

Cf. Ioh. 3, 32.

1 Planxerunt *codd.*: Planxerant KOWNACKI 74₁₀ * 3 unum Z: vnum C O *
4 diues *codd.*: Duces KOWNACKI 74₁₁; duces ENDLICHER 77₃₀, *idem leg. in C* PILAT
5 510₃₂ * pauper *codd.*: Pauperes KOWNACKI 74₁₂; pauperes ENDLICHER
77₃₁, *idem leg. in Z* PILAT 510₃₂ * 6 lamentali Z: lamentabili C O *edd.* *
9 commendant Z O: comendabant C * 10 marmoreo *codd.*: marmore
ENDLICHER 77₃₂ * 15 grecorum Z O: Grecorum C * 16 conuersacio-
nis Z: conuersacionis C; [(con)] || conuersacionis O; conuersionis PILAT 510 b₁₁,
0 GOMBOS 572₃₂₋₃₃ * 17—24 audiuit animam — iesum christum *codd.*] uidit
animam sancti stephani in celum deferri per angelos, et audiuit eorum choros
laudantes dominum iesum christum *coni.* KARÁCSONYI (*cf.* animam... revelatum
est deferri per angelos ad celi palatia Hartv. BARTONIEK 428₂₅₋₂₇, *porro praesentis*
5 *paginae versus* 27—29: et ita, sicut audiuit et uidit sanctus episcopus...) *
18—19 stephani Z O: Stephani C * 21 deferentem Z C: deferentem O;
deferri in celum *corr.* KĘTRZYŃSKI 18₁ * 22 choros *codd.*: choros (cantan-
tes) *coni.* KĘTRZYŃSKI 18₁ * 24 Qui *codd.*: quod KOWNACKI 74₂₂, END-
LICHER 78₆ * 26 ad Z O: in C * 28—29 uidit Z: vidit C O *
30 inuenit Z: inuenit C O * 31 Litteris Z: litteris C O * 32 eius Z O:
0 eus C * capitulo Z O: Capitulo C

Cf. Hartv. BARTONIEK 432₁₃₋₁₄
Cf. Gen. 35, 20.

Cf. Apoc. 4, 5.

Cf. Hartv. c. 25. passim (BARTONIEK 435—436)

Cf. Eph. 5, 20.

C p. 357 a || b

rum, sepe

uidebantur, multorum

mox ut perueniebant, curabantur auxiliante domino nostro iesu christo. Sex mensibus uero post obitum sancti || uiri expletis alba regnum vngarie regere cepit.

[12.] De fraude regine contra albam regem maritum suum [sic!]

Cf. Gen. 37, 8.

Z fol.

95^r b || 95^v a

Elapso autem regiminis sui anno regina inuidie et odij fomitem contra principem albam, quod ipse regimine dignior esset, quam dux henricus germanus regine, contraxit. Que ut uipera repleta ueneno || malicie dolere

ceptis ad dominum suum in greciam remeavit.

Sepe armonie super sepulchrum eius audiebantur angelo-

lampades ardentes in aere

uero pueri, qui in infirmitate sua eius liminibus deuouebantur,

rum. Sepe

videbantur. Multorum

curabantur.

2 greciam ZO: Greciam C * 4 super codd.: supra KOWNACKI 76₄, ENDLICHER 78₁₀, FLORIANUS 79₃, GOMBOS 572₃₇, DEÉR 317₈, similiter corr. PILAT 510 b₂₀ * 5 sepulchrum Z: sepulcrum CO * 10 uidebantur, multorum Z: videbantur. Multorum C * 11 uero Z: vero CO * in ZO: om. C * 12 eius ZO: eius C * 13 deuouebantur ZO: deuouebantur C * 14 perueniebant Z: perueniebant C * 17 iesu Z: iesv C * 18 uero Z: vero C * 19 uiri Z: viri C * 24—25 maritum suum Z C] in superioribus (55₃₂—56₃) hanc reginam uxorem non Albae, sed sancti Stephani fuisse legimus. De errato rubricatoris vide KARÁCSONYI op. cit. 16—17. * 34 uipera Z: vipera C * 34—35 ueneno Z: veneno C

Z (C)

cepit, quod nullum puerum parere potuit; cogitare cepit et secum uoluere, quomodo fratri suo duci henrici [sic!] regnum vngarie perpetuo possidendum traderet, et sue potencie usurparet, filios regis stephani, quos kaul princeps fouebat, in flumen proiceret, et uitam eorum morti daret, et memoriam eorum deleteret. Aduocato autem fratre suo edixit ei in secreto loco cogitationem, et dispositionem utrum consentiret, interrogauit. Quo annuente consuluit ei, ut almaniam intraret, et cum exercitu ualido rediret, et *ualida manu* ungariam intraret, et suo imperio subiugaret. Quod permittente diuina uoluntate intrauit dux henricus manu forti vngariam, et *obui-* auit ei Alba rex ex ista parte ciuitatis strigoniensis, et bellum magnum ortum est, *et ceciderunt uulnerati multi*, et uictoriam optinuit dux henricus, et rex

Cf. II. Reg.
18, 17.

Cf. I. Mach. 3, 11.

4 uoluere Z: voluere C * 5 henrici *codd.*: Henrico *corr. edd.* * 9 usurparet Z: vsurparet C * 12 flumen *codd.*: flumine KOWNACKI 76²⁷⁻²⁸, ENDLICHER 78²⁵ * 12-13 uitam Z: vitam C * 15 Aduocato Z: Aduocato C * 19 utrum Z: vtrum C * 21 consuluit *codd.*: consiluit [sic!] KOWNACKI 78⁴⁻⁵, ENDLICHER 78²⁹ * 23 ualido Z: valido C * 24 rediret *codd.*: regiret [sic!] KOWNACKI 78⁶ * 25 ualida Z: valida C * 25 ungariam Z: vngariam C * 27 Quod Z: quod C * 28 uoluntate Z: uoluntate C * 30-31 obuiauuit Z: obuiauit C * 31 Alba Z: alba C * ex Z: Ex C * 32-33 strigoniensis Z: Strigoniensis C * 34-35 ceciderunt *codd.*: occiderunt PILAT 511 a²⁴⁻²⁵, GOMBOS 573⁸ * 35 uulnerati Z: uulnerati C * 36 uictoriam Z: victoriam C * optinuit Z: obtinuit C

Z (C)

Cf. Ier. 46, 5.

alba et kaul *terga uer-*
terunt, et acceptis filijs
 regis tribus — Leuenta,
 Bela et petro — *fug{i}-*
erunt [*sic!*] in Poloniam
 ad auiam suam ducis-
 sam magnam tocius
 polonie nomine Dam-
 boroucam, nam ipsa
 eciam tunc in uiduitate
 permanendo filium su-
 um Bolezlauum foue-
 bat, qui XVIII anno-
 rum erat adolescens *ro-*
bustissimus atque *ad*
pugnandum fortissimus
 et promptissimus, qui
 orphanos nobiles et te-
 neros caro diligens af-
 fectu et eorum alump-
 nos nobiles albam et
 kaul deliciose seruabat,
 et ut in nullo molesta-
 rentur, sed omnia ad
 libitum eorum prebe-
 rentur, precipiebat.
 Morati sunt autem filij
 regis vngarie in hospi-
 talitate in polonia XVJ^m
 annis.

Cf. I. Par.

7, 7—9.

Z fol. 95^v a || b

Henricus uero reg-
 nabat in vngaria, et eos
 opprimebat, et omnia
 bona eorum uastabat,
 alia calumpniöse aufe-
 rebat, rodebatque ter-
 ram cum perfidis vnga-
 ris, qui eius collatera-
 les erant, nobilem uero

1—2 uerterunt Z: verterunt C * 3 Leuenta Z: leuenta C; Levanta
 KOWNACKI 78₁₅₋₁₆; Leuanta ENDLICHER 79₄; Leuenta *edd. cett.* * 4 Bela Z:
 bela C * 4—5 fugierunt *codd.*: fugerunt *corr.* PILAT 511 b₂, GOMBOS 573₁₀ *
 5 Poloniam Z: poloniam C * 6 auiam Z: awiam C * 8—9 Dam-
 boroucam *codd.*: Dambrovcam KOWNACKI 78₁₈, PILAT 511 b₄, GOMBOS 573₁₁;
 Dambrovcam ENDLICHER 79₆; Damboroucam DEER 318₁₋₂ * 9 nam Z:
 Nam C * 12 Bolezlauum Z: boleslaum C; Boleslaum *edd.* * 13 qui
 Z: Qui C * 17 promptissimus Z: promptissimus C * 27 Morati Z:
 morati C * 29 XVJ^m Z: XVJ C; XVIII KOWNACKI 80₁₀, ENDLICHER 79₁₃ *
 31 Henricus uero Z: henricus vero C * 32 vngaria Z: [[po]] vngaria C *
 34 uastabat Z: vastabat C * 39 nobilem uero Z: Nobilem vero C

Z (C)

genealogiam vngarorum depredabatur, et ad nichilum redigebat, episcopos cum clero despectui habebat.

[13.] Quomodo reuersi sunt ueri heredes <in> vngariam scilicet fratres supradicti ||

Cp. 357 b || 358 a

Hac tyrannide percepta alba et kaul alumpni puerorum, qui iam adolescentes erant, habito consilio et dei inspirante gracia pariterque cum pueris, ubi ducissa cum filio suo bolezlao baronibusque Sececho cum fratribus colloquentibus et de ip(s)orum pupillitate tractantibus sedebant, ad ipsos introeunt, et genu flexo ante ducem et matrem eius ceperunt deprecari, ut potentia sua et auxilio eos ad terram suam vngariam reduceret, et in suo regno locaret, ut per hoc factum apud deum meritum inueniret, et famosum nomen uictorie apud

Cf. Sap. 4, 15.

Cf. Gen. 50, 15.

Cf. Matth.
27, 29.;
Marci 10, 17.

Cf. Ier. 16, 15.

2 depredabatur Z: depredebatur C * 4 episcopos Z: Episcopos C * 7 ueri Z: veri C * 11 tyrannide Z: tyranide C * 13 alumpni Z: alumpni[.] C * 17 ubi Z: vbi C * 19 bolezlao Z: bolezlauuo C; Boleslavo KOWNACKI 82₈; Boleslao ENDLICHER 79₂₂, GOMBOS 573₂₆; Boleslauuo leg. in C PILAT 512 a₃; Boleslavo leg. in Z PILAT 512₂₈ et DEÉR 318₁₈ * 19—20 baronibusque codd.: baronisque GOMBOS 573₂₆ * 20 Sececho Z: seczecho C * 22 iporum Z: ipsorum C edd. * 27 deprecari codd.: depraecare KOWNACKI 82₁₃; deprecare ENDLICHER 79₂₅ * 32 factum codd.: sanctum leg. in C PILAT 512₂₈ et DEÉR 318₃₇ * 35 uictorie Z: victorie C

Z (C)

- Cf. Gen. 43, 30.*
Cf. I. Mach. 3, 58—59.
Cf. I. Mach. 1, 44.
Cf. Iudith 15, 2; Io. 19, 30.
 Z fol.
 95^v b || 96^r a
- iacentes terras acquire-
 ret. Quorum petitioni
 consensuens dux inge-
 nuit. *Commota* sunt
quippe omnia *uiscera*
eius super cognatis suis,
 motusque pietate dixit:
 „Accingimini, et estote
 uiri fortes, constantes
 et robusti, *q(uonia)m*
melius est nobis mori in
bello iusto, quam uidere
exhereditatos cognatos
nostros!” Et *consense-*
runt omnes huic sermo-
 ni. Filij regis uero cum
 alumpnis *inclinato ca-*
pite ad staciones suas
 perrexerunt. Dux au-
 tem cum palatino suo
 Sechecho nomine
 aduocatis || ministeria-
 libus suis bellum ingens
 indixit.

- Cf. I. Mach. 4, 37.*
Cf. Iudith 2, 7.
Cf. Gen. 27, 38.
- Cum autem fuisset
congregatus exercitus
 ingens et fortis, tacite
 procedebant *pedites et*
sagittarij in ante, filij
 uero regis cum duce
 bolezlauo accepta ab
 auia sua licencia *cum*
magno eiulatu osculo
 pacis tradito post exer-
 citum procedunt. Cum

5 uiscera Z: viscera C * 6 eius Z: eus C * 7 pietate Z: pyetate C * 8 Accingimini *codd.*: Accingimini KOWNACKI 82₂₂, GOMBOS 573₃₂; accingimini ENDLICHER 79₃₁, DEÉR 318₂₆₋₂₇, *idem leg. in Z* PILAT 512 a₁₄₋₁₅ * 9 uiri Z: viri C * 10 q(uonia)m *codd.*: quam KOWNACKI 82₂₃, *idem leg. in codd.* PILAT 512₂₉; quia ENDLICHER 79₃₂; quum PILAT 512 a₁₆, GOMBOS 573₃₃, DEÉR 318₂₇ * 12 uidere Z: videre C * 16 Filij Z: filij C * uero Z: uero C * 19 perrexerunt *codd.*: porrexerunt [*sic!*] KOWNACKI 82₂₈, PILAT 512 a₂₀, GOMBOS 573₃₅ * 21 Sechecho Z: sechecho C; Setecho KOWNACKI 82₂₉, ENDLICHER 80₄; Sethecho GOMBOS 573₃₆, *idem leg. in C* PILAT 512 a₂₁ * 22 aduocatis Z: advocatis C * 29 sagittarij Z: sagitarij C * 30 uero Z: uero C * 31 bolezlauo Z: Bolezlauuo C; Boleslao KOWNACKI 84₆, ENDLICHER 80₈; Boleslauuo GOMBOS 573₃₈, *idem leg. in C* PILAT 512 a₂₅₋₂₆; Bolezlao *leg. in Z* PILAT 512₃₀; Bolezlavo *leg. in Z* DEÉR 318₃₅ * 32 auia Z: awia C * 33 eiulatu *codd.*: eiulato [*sic!*] GOMBOS 573₃₉

Z (C)

autem essent prope ciuitatem, que dicitur petsth, ibi occurrit ei dux henricus, et congressi sunt, *et ceciderunt uulnerati multi*, et Alba interfectus est iuxta paludem, q(ue) est in medio camporum prope petsth, unde usque in hodiernum diem appellatur palus albe regis. Crastina autem die henricus rex vngarorum mouit exercitus suos contra bolezlauum et filios regis, *et terga uertit*, et persecuti sunt eum, et inuestigatus est inter montes prope ciuitatem strigoniensem, et interfectus est. Regina uero audita {uero audita} morte fratris pre nimia tristitia subitanea morte mortua est.

Post conflictum uero congregatis dux bolezlauus || episcopis et magnatibus vngarie descendit in ciuitatem regiam albam, et coronauit filium regis ste-

Cf. I. Mach. 3, 11.

Cf. Is. 41, 18.

Cf. Matth. 27, 8.

Cf. I. Mach.

9, 11.

Cf. I. Mach.

11, 55.

Cf. I. Reg. 12, 2.

C p. 358 a || b

Cf. Cant. 3, 11.

1—2 ciuitatem *codd.*: civitatis KOWNACKI 84₉; ciuitatis ENDLICHER 80₁₀ * 3 petsth Z: pestst C; Pestst KOWNACKI 84₁₀, ENDLICHER 80₁₁; Petsch *leg. in Z* PILAT 512₃₀ et DEÉR 319₁ * ei *codd.*: eis *corr. edd.* * 6 uulnerati Z: wulnerati C * 7 Alba Z: alba C * 8 q(ue) Z: que C; qui [*sic!*] KOWNACKI 84₁₃, ENDLICHER 80₁₃, GOMBOS 573₄₂, *idem leg. in Z* PILAT 512 b₂ et DEÉR 319₃ * 10 petsth Z: pestst C; Petsch *leg. in Z* PILAT 512₃₁, *idem add. uncis includens* GOMBOS 573₄₃; Pestsch *leg. in Z* DEÉR 319₃ * 10—11 unde usque Z: unde vsque C * 12 appellatur *codd.*: appellatus [*sic!*] KOWNACKI 84₁₅, ENDLICHER 80₁₄ * 16 bolezlauum Z: boleslawm C; Boleslaum KOWNACKI 84₁₇, ENDLICHER 80₁₆; Boleslaum GOMBOS 573₄₄, *idem leg. in C* PILAT 512 b₉; Boleslawm DEÉR 319₅₋₆; Bolezlauum *leg. in Z* PILAT 512₃₁ * 17 regis Z: eius [*sic!*] C * 18 uertit Z: vertit C * 23 Regina uero Z: regina uero C * 24 {uero audita} Z: *om. C edd.* * morte Z: [morte] morte C * 28 uero Z: uero C * 29—30 bolezlauus Z: bolezlaws C; Boleslaus KOWNACKI 84₂₅, ENDLICHER 80₂₁, PILAT 512 b₁₅₋₁₆, GOMBOS 573₄₅; Bolezlauus *leg. [in C?]* DEÉR 319₂₉₋₃₀

Z (C)

phani Leuentam regio
dyademate, Petrum uero
 et Belam duces constituit.
 Hijs ita peractis secessit in terminos suos
 in castrum salis, et ibi delectabatur in
 uenacionibus. Post sex menses nunciant
 sibi regem Leuentam iam mortuum.
 Hijs auditis cepit lacrimari amarissime,
 et ueloci cursu ciuitatem albam peruenit,
 et congregatis episcopis et magnatibus
 terre uoluit coronare Belam maiorem
 fratrem, sed || ipse contra omnium
 uoluntatem elegit petrum iunior
 rem fratrem in regem, quia miro eum
 diligebat affectu. Quo coronato dux
 recessit in karinthiam, et ibi metas
 posuit. Erat enim *timor* eius *super*
omnia montana karinthie et almanie
 et austrie, quia per austriam cum
 uictoria(in) poloniam reuersus est in
 ciuitatem Cracouiā. Post

Z fol. 96^r a || b

Cf. *Iudith* 2, 18.

1 Leuentam Z: leuentam C; Levantam KOWNACKI 84₂₈; Leuantam ENDLICHER 80₂₃; Leuentam *edd. cett.* * 2—3 uero Z: uero C * 3 Belam Z: belam C * 4 ita Z: itaque C *edd.* * 7—8 uenacionibus Z: uenacionibus C * 9 nunciant Z: nunciauit C * 10 regem Z: om. C * Leuentam Z: leuentam C; Levantam KOWNACKI 86₁, PILAT 512 b₂₃; Leuantam ENDLICHER 80₂₇; Leuentam *edd. cett.* * 11 Hijs Z: hijs C * 12—13 cepit lacrimari amarissime *codd.*: cessit lacrymas (ENDLICHER: lacrimas) amarissimas KOWNACKI 86₂₋₃, ENDLICHER 80₂₈ * 13 ueloci Z: ueloci C * 14—15 peruenit Z: peruenit C * 17 uoluit *codd.*: noluit *edd.*, sic *corr. etiam* DEÉR 319₂₈, *attamen* uoluit *legendum esse puto*, cf. KARÁCSONYI 54 * 18 Belam Z: belam C * 20—21 uoluntatem Z: uoluntatem C * 25 dux Z: bis C * 26 karinthiam *codd.*: Carinthiam *edd.* * 29—30 karinthie *codd.*: Carinthiae KOWNACKI 86₁₂₋₁₃, PILAT 513 a₆, GOMBOS 574₉; Carinthie ENDLICHER 81₂₋₃, *idem leg. in* Z DEÉR 319₂₁; Carinthie *leg. in* C DEÉR 319₃₀ * 30 almanie *codd.*: Alemaniae KOWNACKI 86₁₈, PILAT 513 a₆, GOMBOS 574₁₀; Alemanie ENDLICHER 81₃; Almanie DEÉR 319₂₁ * 32 uictoria Z: victoria C

Z (C)

duos autem annos nunciatur ei mors petri regis vngarie; qui ueloci cursu uenit in strigonium; et accepto Bela in Albam ciuitatem perueniunt, et ei *regium dyadema* inposuit orantes dominum cum lacrimis, ut eum faciat regnare in annos plurimos, et ornetur a deo filijs et filiabus; cui accep{t}it uxorem de romano imperio; post nupcias uero dux per Rusiam poloniam ingressus est.

Post discessum uero principis polonie de vngaria uxor regis Bele peperit filium, cui inposuit nomen Albertus. Alium quoque genuit, quem uocauit nomine yesse. Tercium uero peperit, et uocauit eum Columman. Quartum uero peperit, et inposuit ei nomen Salomon. Quintum uero peperit, et uocauit eum Ladyslaum. Hic autem

Cf. Esther 6, 8.

Cf. Ex. 2, 1.

*Cf. Ex. 2, 1—2.;
II. Reg. 24, 17.*

Cf. Matth. 1, 5.

*Cf. Gen.
21, 2—3.
Cf. II. Reg. 24, 17.*

Cf. Gen. 21, 2—3.

1 annos *codd.*: anno [*sic!*] DEÉR 319₂₄ * 3 ueloci Z: veloci C * 4 uenit Z: venit C * 4—5 strigonium Z: Strigonium C * 6 Albam Z: albam C * 6—7 perueniunt Z: pervenerunt C * 12 et *codd.*: ut KOWNACKI 86₂₂, ENDLICHER 81₉, GOMBOS 574₁₄, *idem leg. in Z* PILAT 513 b₂ * ornetur a deo *codd.*: ornet in ENDLICHER 81₉ * 13 cui *codd.*: qui KOWNACKI 86₂₃, ENDLICHER 81₉ * 14 accep{t}it Z: accepit C *edd.* * uxorem Z: vxorem C * 15 post Z: Post C * 16 uero Z: vero C * 17 Rusiam *codd.*: Russiam KOWNACKI 86₂₅, ENDLICHER 81₁₁ * 19 uero Z: vero C * 21 uxor Z: vxor C * 22—23 i(m)posuit Z: inposuit C * 23—24 Albertus *codd.*: Albertum GOMBOS 574₁₇ * 25 uocauit Z: vocauit C * 26 yesse *codd.*: Jesse KOWNACKI 88₄; Iesse *edd. cett.* * 27 uero Z: vero C * uocauit Z: vocauit C * 28 Columman *codd.*: Coloman KOWNACKI 88₈₋₇, ENDLICHER 81₁₅; Columann DEÉR 320₆₋₇ * 29 uero Z: vero C * 29—30 i(m)posuit Z: inposuit C * 30—31 Salomon Z: salomon C * 31 uero Z: vero C * 32 uocauit Z: vocauit C * 33 Ladyslaum Z: ladyslaum C * Hic Z: Hinc C * autem *codd.*: vero *leg. in Z* PILAT 513₁₄

Z (C)

deo dedicatus erat.
Hunc autem dux Rusie
Mistizlaus de Ciuitate
Galicz in adoptimum
[sic!] filium accepit, et
ei cum filia sua, eo
quod uncam haberet,
et filio careret, Galicie
regnum perpetuo pos-
sidendum tradidit, et
iuramento corrobora-
uit. Hijs ita, sicut deus
disposuit, peractis nup-
cijs ladyslay pater rex
Bela *decidit in lectum*,
et mortuus est. Post
hec eligitur Albertus ||
senior ||| filius in regem,
et coronatur, quo reg-
nante duo fratres Co-
lumman et yesse mor-
tui sunt, ipse uero
quinto anno sine liberis
mortuus est.

Remansit autem dux
ladyslaus in Galicia,
Salomon uero frater
eius sclauoniam rege-
bat. Habito uero con-
silio episcopi cum prin-
cipibus dei disponente
clemencia (in) rusie ci-

Cf. I. Mach. 1, 6.

C p.

358 b || 359 a

Z fol.

96^r b ||| 96^v a

2 Rusie *codd.*: Russiae KOWNACKI 88₉; Russie ENDLICHER 81₁₈, *idem leg. in C* PILAT 514₁₁; Rusiae GOMBOS 574₂₀, *idem leg. in Z* PILAT 514 a₁ * 3 Misti-
zlaus Z: Miscizlaus C; Mscislaus KOWNACKI 88₉, ENDLICHER 81₁₈ * de 35
codd.: in ENDLICHER 81₁₈ * Ciuitate Z: ciuitate C * 4 Galicz Z: kalicz
C; Halicz KOWNACKI 88₁₀, ENDLICHER 81₁₈ * adoptimum Z: adoptium C
edd. * 7 uncam Z: vnica C * 9—10 possidendum *codd.*: possidendi
[sic!] KOWNACKI 88₁₃, ENDLICHER 81₂₀₋₂₁, *idem leg. in Z* PILAT 514₁₁ * 11—
12 corroborauit *codd.*: roborauit ENDLICHER 81₂₁ * 12 sicut Z: sicud C * 40
14 ladyslay Z: ladyslaij C; Ladislai *edd.* * 18 regem *codd.*: Regno Kow-
NACKI 88₁₈₋₁₉; regno ENDLICHER 81₂₄, *idem leg. in C* PILAT 514₁₂ *
19 coronatur *codd.*: coronatus [sic!] KOWNACKI 88₁₀, *idem leg. in codd.* PILAT
514₁₃ * 20—21 Columman *codd.*: Coloman KOWNACKI 88₂₀, ENDLICHER
81₂₅ * 21 yesse *codd.*: Jesse KOWNACKI 88₂₀; Iesse *edd. cett.* * 22 uero 45
Z: uero C * 23 quinto Z: V^o C * sine Z: [sue] sine C *
26 ladyslaus Z: ladislaus C * 27 uero Z: uero C * 28 sclauoniam Z:
Sclauoniam C * 28—29 regebat *codd.*: regnabat KOWNACKI 90₃, END-
LICHER 81₂₈ * 29 Habito uero Z: habito uero C * 32 rusie *codd.*:
Russiae KOWNACKI 90₃; Russie ENDLICHER 81₂₉; Rusiae PILAT 514 b, GOMBOS 574₂₀; Rusie DEÉR 320₁₉ 50

Z (C)

uitatem Galiciam pro-
perauerunt, et beatum
principem ladyslaum in
regem vngarie accepe-
5 runt, atque in albam
ciuitatem regiam pro-
perauerunt, et in regem
coronauerunt salomo-
ne fratre eius in eum
10 consenciente; diuinum
officium sonoris orga-
nis decorauerunt, et sic
in dei laudibus totum
diem deduxerunt.
15 Quem sanctus rex per
uisum uisitauit, et sua
uestigia eum sequi pre-
cepit. Erat enim rex
pijssimus, in consilio
20 prouidus, in commisso
sibi grege prouidus et
fidelis, in interuentu
stren{u}uus, in vniuersa
morum honestate pre-
25 clarus. Hunc milites ac-
si patrem ueneraban-
tur, hunc karissimo di-
ligebant affectu.

AMEN. ||

* * *

Cf. I. Petri 2, 21.

Desinunt
Z (fol. 96^v a₂₅)
et
C (p. 359 a₂₈) ||

30 3 ladyslaum *codd.*: Ladislaum *edd.* * 8—9 salomone Z: Salomone C
edd. * 11 sonoris *codd.*: sonantibus KOWNACKI 90₉, ENDLICHER 81₃₂ *
13 laudibus *codd.*: laudem KOWNACKI 90₁₀, ENDLICHER 81₃₃, *idem leg. in C* PILAT
515, * totum *codd.*: totam corr. ENDLICHER 81₃₃, DEER 320₃₁ * 15 rex
Z: Rex C * 16 uisum uisitauit et Z: visum uisitauit in C * 17 uestigia
35 Z: vestigia C * 17—18 precepit *codd.*: percepit KOWNACKI 90₁₃₋₁₄, END-
LICHER 82₂, PILAT 515 a₆, GOMBOS 574₃₄ * 20 prouidus Z: prouidus C *
commisso Z: comisso C; commissio [*sic!*] GOMBOS 574₃₄; comissio DEER 320₂₇ *
22 in Z: et in C * 23 strennuus Z: stennuus C; strenuus *edd.* * 25 Hunc
Z: hunc C *edd.* * 25—26 acsi Z: ac si C * 26—27 uenerabantur Z:
40 venerabantur C * 27 karissimo Z: carissimo C; carissime KOWNACKI 90₁₉,
ENDLICHER 82₅₋₈ * 29 AMEN Z: AMEN dicant omnia C; Amen dicant omnes
ENDLICHER 82₆

Cf. Hartv. BARTONIEK 433₅—434₈

Cf. Matth. 13, 37.

Cf. II. Mach. 13, 12.
O fol. 374^v a || b

Cf. Gen. 42, 19.

Cf. Act. 16, 25.

Cf. Eph. 5, 20.

Cf. Marci 6, 17.
Cf. Eccle. 12, 13.

Cf. Num. 22, 41.

Interiectis itaque quadraginta quinque annis, cum ad preparanda [*sic!*] beneficia sancti sui vellet deus iam merita beati stephani declarare, ex romane sedis institutione sancitum est, <ut> corpora sancti stephani et emerici eius filij in choro eleuari deberent, qui in vngarie partibus semina verbi christi seminauerunt, et sua predicatione populum ad deum converterunt. Adveniente tempore declarationis beati stephani regis wladislaus, qui tunc vngariam regebat, avum suum, cum eius corpus triduo indicto ieiunio, habito || consilio cum episcopis et primatibus vngarie eleuare sathageret, nulla ratione de loco suo mouere potuit ob causam, quia fratrem suum salomonem captum in carcere tenebat. Nocte autem media, cum post oracionem sopor eum depressisset, mox illi per angelum nunciatur: „wladislae dei dilecte! tamdiu dominus iesus christus sanctum corpus te leuare non permittit, quoadvsque germanum tuum salomonem in carcere vinctum tenebis, sed time deum, et sui miserere!” Hijs dictis angelus dei disparuit. Mane autem

3 preparanda O: prestanda corr. KĘTRZYŃSKI 18₉₋₁₀; cf. Hartv.: cum ad prestanda per eum mortalibus misericordie sue beneficia (BARTONIEK 433₆₋₇) * 48 <ut>: add. KĘTRZYŃSKI 18₁₁; cf. Hartv. BARTONIEK 433₉ * 9 emerici O: Emmerici KĘTRZYŃSKI 18₁₃ * 17 regis O: rex coni. KĘTRZYŃSKI 18₁₅ * 37 quoadvsque O: quo ad usque KĘTRZYŃSKI 18₂₁

facto precepit fratrem suum salomonem de carcere produci et suo conspectu(i) presentari. Qui cum ante eius presenciam astaret, Surgens [*sic!*] rex de cathedra sua veniam ab ipso pecijt, et ut sui misere(re)tur, et stabat [*sic!*]. Cui ignoscens salutavit ip[su]m [saluatorem] pacifica salutatione. Post edicunt triduanum ieiunium, et cum ad transferendas reliquias sacras tercia die venissent, lapis ingens super(er)positus sepulcro per seipsum leuatus est. Completo itaque tercie diei vespertinali officio cunctis diuine miserationis beneficia prestolantibus per beati viri merita subito plebem suam christo annuente sanare ab infirmitatibus fecit.

Iuuenis quidam omnibus membris *dissolutus* annis XII *paralysim* passus manibus et pedibus carebat [*sic!*]; recepta tocius corporis sospitate || *signorum fecit incium*. Alius quoque puer septennis a natiuitate contractis genibus et *manibus reptabat*. Quem per gentes [*sic!*] fide pleni

Cf. Hartv. BARTONIEK 434₁₅

Cf. Hartv. BARTONIEK 434₁₅—435₉

Cf. Ioh. 11, 38.

Cf. Hartv. BARTONIEK 435₁₂₋₂₃

Cf. I. Mach. 9, 55.

O fol.

374^v b || 375^r a
Cf. Ioh. 2, 11.

Cf. I. Sam. 14, 13.

4 conspectu O: conspectui corr. KĘTRZYŃSKI 18₂₄ * 7 Surgens O: surgens corr. KĘTRZYŃSKI 18₂₅ * 10 miseretur et stabat O: misereretur, instabat con. KĘTRZYŃSKI 18₂₆ * 12—13 [saluatorem] O: linea rubra del. Orubr * 18—19 suppositus O: superpositus corr. KĘTRZYŃSKI 18₂₉; cf. Hartv. BARTONIEK 434₁₇ * 20 seipsum O: se ipsum KĘTRZYŃSKI 18₂₉ * 21 diei O: die leg. in O KĘTRZYŃSKI 18₄₆ * 31—32 manibus et pedibus carebat O] cf. Hartv.: manuum et pedum carebat officio (BARTONIEK 435₁₃) * 35 Alius O: Aliusque [*sic!*] KĘTRZYŃSKI 18₃₆ * 38—39 per gentes O: parentes corr. KĘTRZYŃSKI 18₃₇; cf. Hartv. BARTONIEK 435₁₈

Cf. Act. 3, 7.

Cf. Eph. 5, 20.

Cf. Hartv. BARTONIEK 436₉-28

Cf. Lucae 4, 40.

Cf. II. Sam. 18, 17.

Cf. Sap. 4, 15.

Cf. Hartv. BARTONIEK 437₂₆-438₄

beati viri suffragio confringentes [sic!] mox con-
tracionem neruorum in filio
distentam mirabantur, et
consolidatis genibus et
plantis omnes eum in-
cendentem videntes nomen
domini in beati viri meritis
laudabili clamore glorifica-
rent [sic].

Cum autem eleuacionis
vndique cepisset fama cre-
brescere, varijs obsessi{s}
langworibus ex omnibus
vngarie finibus ad sanctum
eius sepulcrum conveni-
unt, et quotquot tange-
bant, curabantur. Vnde
ad permansuram sancti re-
gis memoriam, quamplures
pereuntes sanati sunt infirmi,
(in) itineris loco magnos
aceruos lapidum composu-
erunt propter signum
testimonij, ut preter-
euntes in via compun-
gerentur, et deum col-
laudarent. Mulier que-
dam, cum vnicus filius eius
exalasset spiritum, exanime
corpus eius iuxta sancti
regis sepulcrum de dei
misericordia confidens
deposuit, nec ab ipso tu-
mulo sancti regis rece-
dere voluit, donec filium,
quem defunctum colloca-
uerat, viuentem accepit.

Comitissa quedam nobi-
litate eximia [sic!] matro-
(na) nomine melchildis tri-

1—2 confringentes O: conferentes corr. KETRZYŃSKI 18₃₇₋₃₈; cf. Hartv. BARTONIEK 435₁₉ * 9—10 glorificarent O: glorificarunt corr. KETRZYŃSKI 18₄₀; cf. glorificaverunt Hartv. BARTONIEK 435₂₃ * 13 obsessis O: obsessi corr. KETRZYŃSKI 18₄₁₋₄₂; cf. Hartv. BARTONIEK 436₁₀ * 22 (in): add. KETRZYŃSKI 18₄₄; cf. Hartv. BARTONIEK 436₁₆ * 40 eximia O: eximie corr. KETRZYŃSKI 19₇; cf. Hartv. BARTONIEK 437₂₈ * 41 melchildis O] cf. Hartv.: Machitildis, Mathildis, Mathilde, Mathide (BARTONIEK 437_{27,47})

bus continuis annis *viscerum dolore* grauata iam morti proxima fuit, que a suis fidelibus in feretro delata mox ipsa die, qua sancti viri tumulum attigit, se paulatim melioratam sensit, ac in breui vite prioris sospitate recepta *magnalia dei* per famuli dei merita in se remunerata diulgauit.

Subvenit || quibusdam beatus rex stephanus in necessitate positus, liberauit oppressos a iugo captiuitatis, vestes et hospitalitatem prebuit peregrinis, *viduarum et orphanorum* miserias et indigencias suas esse computauit, cenam et mandatum domini in lauantis egenorum pedibus cottidie revocabat, elemosinas non de rapina uel de aliorum dampno, sed de proprij sumptus saculis effluere fecit; ut domus dei diuites efficeret, sibi voluntatem habenti [*sic!*] subtraxit, fitque [*sic!*] cunctis ad nutum diuinitatis proficiens *carnem suam cum vicijs* <et> *concupiscencijs* crucifixit. Inde sibi est corporis delectabilis et miranda veneracio, inde dulcis et felix eterne vite retribucio, inde desiderabilis supernorum ciuium cohabitacio, vbi ipsum irradiat semper lu-

Cf. II. Mach. 9, 5.

Cf. II. Mach. 3, 34.

O fol. 375^r a || b
Cf. Hartv. BARTONIEK 439₁₈—440₅

Cf. Ps. 67, 6.

Cf. Gal. 5, 24.

24 revocabat O: renovabat corr. KĘTRZYŃSKI 19₁₇; cf. Hartv.: renovavit (BARTONIEK 439₂₂) * 28 domus O: domos corr. KĘTRZYŃSKI 19₁₈; cf. Hartv. BARTONIEK 439₂₄ * 30 habenti O: habendi corr. KĘTRZYŃSKI 19₁₉; cf. Hartv. BARTONIEK 439₂₅ * 31 fitque O: sicque corr. KĘTRZYŃSKI 19₁₉; cf. Hartv. BARTONIEK 439₂₅ * 32 nutum O: vultum leg. in O KĘTRZYŃSKI 19₄₀₋₄₁ * 34 <et>: add. KĘTRZYŃSKI 19₂₀; cf. Hartv. BARTONIEK 439₂₆

Cf. Matth. 28, 19.;

Tob. 8, 9.

Desinit O

(fol. 375^r b₂₈)||

cens et indeficiens [[vnius]]
splendor vnus summeque
diuinitatis *patris et filij et*
spiritus sancti per infinita
secula seculorum. ||

Signa et compendia scripturae in edendo textu adhibita:

	in apparatu critico: finis versus
	in notis marginalibus: folium, pagina, columna codicis sigla notati finitur, insequensque incipitur
()	solutio abbreviaturae dubiae a nobis proposita
< >	litterae omissae et nota compendiarum non signatae
{ }	litterae superfluae
	litterae erasae, expunctae, linea deletae
[]	additamenta nostra
a	columna laeva
a. corr.	ante correctionem
add.	addidit, addiderunt
adnot.	adnotatio
b	columna dextera
BARTONIEK	<i>Legenda S. Stephani regis ab Hartvico episcopo conscripta. Textum recensuit EMMA BARTONIEK in SRH II., 401—440. (Vide superius, p. 6., inter edd. sub numero 8.)</i>
cett.	ceteri
cf., conf.	confer
codd.	codices
con.	conieci, coniecit, coniecerunt
corr.	correxii, correxit, correxerunt
del.	delevit
ed.	editio, edidit
edd.	editores, editiones
e. g.	exempli gratia
etc.	et cetera
fol.	folium, folio
Hartv. BART.	vide: BARTONIEK
ibid.	ibidem
leg.	legit, legunt
litt.	littera, litterae
om.	omisit, omiserunt
p.	pagina
p. corr.	post correctionem
ras.	rasura
r	recto
sec.	secundum
s. s.	supra scripsit
superscr.	superscripsit
v	verso
var.	varia lectio
vol.	volumen

N. B.! Librarii diversi hoc modo discernuntur:

Z, Z ¹	librarius codicis Z
Z ^{2mg} , Z ^{3mg}	secunda, tertia manus in margine codicis Z
Z ^{rubr}	rubricator codicis Z

INDEX VOLUMINIS

Praefatio	3
Codices	3
Editiones	5
De ratione edendi	7
Stemma codicum et editionum	8
<i>Chronica Hungaro—Polonica</i>	9
Signa et compendia scripturae in edendo textu adhibita	75

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE
ACTA HISTORICA
hucusque edita:

Tom. I. (1957): GAÁL ENDRE: *Adatok Szeged felszabadulásának történetéhez, 1944—1945* [ENDRE GAÁL: *Données sur l'histoire de la libération de Szeged, 1944—1945*], pp. 3—24. G. SOÓS KATALIN: *A munkásság helyzete és sztrájkharca Szegeden az 1920-as években* [KATALIN G. SOÓS: *Les conditions des ouvriers de Szeged et leurs mouvements de grève dans les années vingt de notre siècle*], pp. 25—55. GÜLYA KÁROLY: *Kommunisták és baloldali szocialisták tevékenysége Szegeden (1933—1939)* [KÁROLY GÜLYA: *Les activités des communistes et des socialistes de gauche à Szeged (1933—1939)*], pp. 56—72. M. TÓTH ERZSÉBET: *Adalékok három Csanád megyei nagyközség nemzeti bizottságának történetéhez* [ERZSÉBET M. TÓTH: *Contributions à l'histoire des comités nationaux de trois communes du département de Csanád*], pp. 73—108.

Tom. II. (1957): BÁNKUTI IMRE: *Az Alföld népének harca a török hódítók ellen a mohácsi csata után, 1526—1527* [IMRE BÁNKUTI: *La lutte du peuple de l'Alföld contre les envahisseurs turcs après la bataille de Mohács, 1526—1527*], pp. 3—30. B. KOVÁCS ERZSÉBET: *A karcagi üveggyár története, 1940—1956* [ERZSÉBET B. KOVÁCS: *Histoire de la verrerie de Karcag, 1940—1956*], pp. 31—57.

Tom. III. (1958): KULCSÁR PÉTER: *A magyar államszervezés néhány problémája. István és Ajtony harca* [PÉTER KULCSÁR: *Quelques problèmes de l'organisation de l'Etat hongrois. La lutte entre Étienne et Ajtony*], pp. 3—39.

Tom. IV. (1958): KÖPÖSDI VERA: *A mezőgazdasági munkásság mozgalmi Békés megyében 1905—1907-ben* [VERA KÖPÖSDI: *Les mouvements de grève des ouvriers agricoles dans le département de Békés au cours des années de 1905—1907*], pp. 3—65.

Tom. V. [= *Studia mediaevalia historiae universalis*, tom. I.] (1959): WITTMAN TIBOR: *Az osztrák Habsburg-hatalom válságos éveinek történetéhez (1606—1618)* [TIBOR WITTMAN: *Sur l'histoire des années de crise du régime des Habsbourg d'Autriche (1606—1618)*], pp. 3—46.

Tom. VI. (1959): G. SOÓS KATALIN: *Tíz év a szegedi kommunista mozgalom történetéből (1919—1929)* [KATALIN G. SOÓS: *Dix ans de l'histoire du mouvement communiste de Szeged (1919—1929)*], pp. 3—13. SERFÖZŐ LAJOS: *A munkásság helyzete és a kommunisták tevékenysége Szegeden az 1929—1933-as gazdasági válság idején* [LAJOS SERFÖZŐ: *La situation des ouvriers et les activités des communistes de Szeged pendant la crise économique de 1929—1933*], pp. 15—45. SERFÖZŐ LAJOS: *A Kommunisták Magyarországi Pártjának tevékenysége a munkás kultúr-és sportmozgalomban (1925—1930)* [LAJOS SERFÖZŐ: *L'activité du parti des communistes en Hongrie dans le mouvement culturel et sportif (1925—1930)*], pp. 47—79.

Tom. VII. [= *Studia mediaevalia historiae universalis*, tom. II.] (1961): WITTMAN TIBOR: *A németalföldi forradalom rövid története* [TIBOR WITTMAN: *Précis d'histoire de la révolution des Pays-Bas*]: *A németalföldi forradalom—szabadságharc első évtizede (1566—1577)* [La première décennie de la révolution des Pays-Bas (1566—1577)], pp. 3—55.; *A „koldus” diktatúra Flandriában és Dél eleste (1577—1585)* [La dictature des gueux en Flandre et la chute du Sud (1577—1585)], pp. 56—88.; *A németalföldi forradalom győzelme Északon (1585—1609)* [La victoire de la révolution aux Pays-Bas du Nord (1585—1609)], pp. 89—99.

Tom. VIII. (1961): GAÁL ENDRE: *A hódmezővásárhelyi munkásmozgalom története, 1917—1919. március 21.* [ENDRE GAÁL: *Histoire du mouvement ouvrier de Hódmezővásárhely, 1917—21 mars 1919*], pp. 3—59.

Tom. IX. [= *Studia historiae universalis recentis et recentissimi aevi*, tom. I.] (1961): GÜLYA KÁROLY: *Az erdélyi nemzetiségi kérdés megoldására irányuló törekvések 1918—1919-ben* [KÁROLY GÜLYA: *Les tentatives à résoudre le problème des nationalités de Transylvanie en 1918—1919*], pp. 3—19. SZÉKELY LÁTOS: *Albert Mathiez: A francia forradalom* [LAJOS SZÉKELY: *Albert Mathiez: La Révolution Française*], pp. 20—34.

Tom. X. [= *Studia mediaevalia historiae universalis*, tom. III.] (1962): T. WITTMAN: *Un aspect de l'universalisme coménien*, pp. 3—8. T. WITTMAN: *Quelques problèmes des luttes d'indépendance de Transylvanie contre les Habsbourg et de leur idéologie*, pp. 9—18. MEDZIBRODSZKY ENDRE: *A XVI—XVII. századi török—perzsa háborúk történetének kérdéséhez* [ENDRE MEDZIBRODSZKY: *Quelques problèmes des guerres turco—persanes aux XVIe et XVIIe siècles*], pp. 19—35.

Tom. XI. (1962): TÓTH SAROLTA: *Magyar és lengyel Imre-legendák* [SAROLTA TÓTH: *Légendes hongroises et polonaises d'Émeric*], pp. 3—71.

Tom. XII. (1963): KULCSÁR PÉTER: *Bonfini-forrástanulmányok I.* [PÉTER KULCSÁR: *Études sur les sources de Bonfini I.*], pp. 3—51.

Tom. XIII. [= *Studia mediaevalia historiae universalis*, tom. IV.] (1963): LOUIS TRENARD: *L'„Europe” au Siècle des Lumières*, pp. 3—27. WITTMAN TIBOR: *Az első jezsuita hittérítők feljegyzései Vietnamból* [TIBOR WITTMAN: *Les observations sur Vietnam faites par les premiers missionnaires jésuites*], pp. 29—43.

Tom. XIV. [= *Studia historiae universalis recentis et recentissimi aevi*, tom. II.] (1963): SZÉKELY LAJOS: *Gömbös és a fasizmus külpolitikai koncepciójának alapvonásai* [LAJOS SZÉKELY: *Gömbös und die Grundzüge der ausenpolitischen Konzeption des Faschismus*], pp. 3—18. VASS ISTVÁN: *Szovjet állásfoglalások 1943-ban az európai második front megnyitásával kapcsolatban* [ISTVÁN VASS: *Sowje-*